

บทที่ 4

คุณค่าของเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช

เพลงบอกเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่สำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการสืบทอดมาเป็นเวลายาวนานจวบจนถึงปัจจุบัน เพลงบอกได้กลายเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในเขตพื้นที่จังหวัดนี้และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเพลงบอกเป็นการละเล่นที่มีคุณค่าต่อสังคมมาทุกสมัย และในการศึกษาวิเคราะห์เพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของเพลงบอก 3 ด้าน ดังนี้

1. คุณค่าทางอารมณ์
2. คุณค่าทางสติปัญญา
3. คุณค่าทางจริยธรรม

คุณค่าทางอารมณ์

ธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการทางด้านร่างกายโดยอาศัยสิ่งจำเป็นสำหรับการมีชีวิต คือ ปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ยังแสวงหาสิ่งที่ตอบสนองต่อความต้องการทางจิตใจ หาความสุขทางใจจากวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่ใช้ถ้อยคำภาษาเป็นเครื่องสื่อความหมายโดยอาศัยจินตนาการและวรรณศิลป์เป็นสื่อในการถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้สัมผัส ความไพเราะและความงามในวรรณกรรม เกิดจินตนาการที่สวยงาม ซึ่งเป็นสิ่งช่วยบำรุงจิตใจให้บังเกิดสุข วรรณกรรมเพลงบอกก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ เป็นศิลปะที่สร้างความบันเทิง ซึ่งเป็นความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์ที่ทำให้ชีวิตมีความสุข เพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีคุณค่าทางอารมณ์ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ทำให้เกิดอารมณ์ขัน

เพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีคุณค่าก่อให้เกิดอารมณ์ขันทั้งผู้เล่นและผู้ฟัง ด้วยองค์ประกอบของเนื้อหาในบทเพลงที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ ดังนี้

1.1 การใช้คำผวน

คำผวน เป็นศิลปะการใช้ภาษาโดยการผวนคำหรือกลับคำ เช่น ติดที่อก ถ้าเป็นคำผวนก็คือ ตกที่อฐู ซึ่งลักษณะการใช้คำผวนเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของชาวใต้ ดังคำกล่าวของสุริวงส์ พงศ์ไพบูลย์ (2529. หน้า 2554) การผวนคำเป็น "การพูดให้ผู้ฟังคิดทวนกลับแล้วมีความหมายเป็นอีกแง่หนึ่ง ซึ่งส่วนมากเมื่อทวนกลับแล้วจะมีความหมายไปในทางหยาบโลน"

ศิลปินเพลงบอกชาวนครศรีธรรมราชนิยมนำคำผวนที่มีความหมายไปในทางหยาบโลนมาใช้ในการสร้างอารมณ์ขันวิธีหนึ่ง ซึ่งนักเพลงจะนำเอาคำผวนดังกล่าวสอดแทรกในบทเพลงบอกเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้คำหยาบโลนโดยตรง และทำให้คำที่มีความหมายหยาบโลนมีการนำเสนอในเชิงศิลปะทางภาษา ซึ่งการสอดแทรกคำผวนในลักษณะดังกล่าวลงในบทกลอนเพลงบอกอย่างเหมาะสม จะทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ขัน เช่น กลอนเพลงที่นายปรีชาควายได้ประคارกับนายสิง มีตอนหนึ่งนายสิงได้ร้องเพลงบอกลำทับนายปรีชาควายว่า

ควายเหอควายแม่หมิงลายตอก เกิดลูกทั้งครอก
ออกแต่อ้ายคลาย

หรือ เพลงบอกของนายเทียน สีดำ ความว่า

ถูกเข้าบางงามมาตรฐานมาหลาย ทั้งวัวทั้งควายไม่เครื่องใน
น้ำจิ้มถ้วยใหญ่เขาทำได้ เกือบจิ้มกับหายควี

หรือ เพลงบอกของนายเอี่ยม – นายศรีนุ่น ครั้งหนึ่งทั้งสองได้เล่นเพลงบอกไปตามหมู่บ้านและมีบ้านหลังหนึ่งลูกสาวของเจ้าของบ้านเป็นผู้ออกมาเปิดประตู นายเอี่ยม - นายศรีนุ่น ก็ได้กล่าวชมสิ่งของต่าง ๆ ภายในบ้าน มีอยู่ตอนหนึ่งนายเอี่ยมได้ชมหัวว่า

ผมจะชมวีหาว
สำหรับไว้สาวม

ที่แม่นายแกสร้าง

หรือ เพลงบอกของนายสุรินทร์ เสียงเสนาะ ความว่า

น้องสาว ๆ เจ้าทุกวันนี้	เอาข้าวไปสีครกไม้ไผ่
ถึงเป็นสาวใหญ่สักยี่สิบปี	น้องคงไม่สีทัน
นำหอยแครงเข้ามาแกงที	ปากหอยก็ไม่มีรู้ทัน
ปล้ำอยู่ครึ่งวันเสดสา	แม่ผัวนั่งถ้าคอย
ตั้งน้ำแกงไว้จนแห้งแฉีก	ลูกไก่จะแคว็กตอใดที่
จึงออกมาหาคนดี	อี๋นุ้ยนั่งตีหอย
แม่โกรธชี้หน้าจึงตำประชด	แม่ถ้ากันจนหมดคอย
ลูกนั่งตีหอยเอาเนื้อไปแกง	กุ่มแลมันแคลงใจ

จะเห็นว่าการใช้คำผวนจะใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำหยาบโลน ซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ขันจากคำผวน แต่การใช้คำผวนจะก่อให้เกิดอารมณ์ขันนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับความรู้หรือไหวพริบของผู้ฟังด้วยในการทำความเข้าใจหรือกลับคำผวนนั้น ๆ

1.2 การใช้คำสองแง่สองง่าม

คำสองแง่สองง่าม เป็นการใช้คำที่ชวนให้คิดไปในเรื่องเพศ ซึ่งลักษณะของการใช้คำสองแง่สองง่ามเช่นนี้ก่อให้เกิดอารมณ์ขัน ดังตัวอย่างกลอนเพลงของนายสุรินทร์ เสียงเสนาะ ความว่า

ถ้าไม่ได้ให้สักพันบาท
รุ่นไม่ขาดทุนนะหลานสาว

สาวขวยชอบถาดเข้าแล้วรุ่น
เจ้าบ่าวเขาไม่จน

แต่สา ๆ เจ้าบ่าวเขาจะโกรธ

กลับเขาลงโทษน้องตอคำ

เพราะน้องไปทำให้เขาขาดทุน

น้องรุ่นเขาหลายหน

หรือ กลอนเพลงบอกของนายรุ่งที่ประชันกับนายเนตร ความว่า

ถ้า मैंเปรียบกันถึงไก่แก้ว
ทุกวันฮอแฮเสียแล้วน้อง
ไม่มีใครสามารถจะอาจหาญ

ย่อมเห็นอยู่แล้วว่าพี่ไก่แก้ว
เพราะอย่างเข้าสองชน
ที่ในการจะเข้าชน

หรือ กลอนเพลงบอกของนายเมียน เพชรคงทอง ความว่า

แต่เมียนอายุเจ็ดสิบกว่า
ในสี่เหลี่ยมเหลืออยู่สักส่วน
ถึงได้กินลิโพวัตันดี
ถึงจะเอาไพรเข้ามาล่อ

เป็นคนขราด้องรอยเรียว
เพราะมันจวนจะบรรลัย
กำลังยังไม่มีขึ้นมายใน
ลูงไม่ถกคอกแล

ลักษณะการใช้คำสองแง่สองมุม เป็นการใช้ภาษาเพื่อระบายความแค้น ก่อวคือ ชาวนครศรีธรรมราช เป็นคนที่เคร่งครัดในเรื่องเพศเพราะเป็นเมืองพุทธ ผู้คนมีความเข้มงวดในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องเพศถือว่าเป็นเรื่องที่น่าละอายไม่สมควรเปิดเผย เรื่องเพศจึงเป็นสิ่งที่ถูกเก็บกดอยู่ในจิตใจ และถูกระบายออกมาในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การเล่นคำผวน และ การใช้คำสองแง่สองง่าม ที่ปรากฏในกลอนเพลงที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

1.3 การล้อบุคคล

การล้อ เป็นการแสดงกิริยาวาจาย่อยอกเย้า เย้าเหยียดให้เกิดความรำคาญ ให้อายหรือให้โกรธ ซึ่งการล้อเลียนเป็นวัฒนธรรมการใช้ภาษาอย่างหนึ่งของชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการล้อเลียนในกลุ่ม "ชายที่สนิทสนมกันมาก ๆ และเป็นคนรุ่นราวคราวเดียวกัน" (สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์, 2529. หน้า 2564) นักเพลงบอกสามารถล้อบุคคลได้ทุกเพศทุกวัย นอกจากจะล้อบุคคลที่สนิทสนมกันแล้วยังสามารถล้อบุคคลโดยไม่จำเพาะเจาะจงตัวบุคคลอีกด้วย ซึ่งอาจจะล้อเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะ ญาติพี่น้องและพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น กลอนเพลงของนายปรีชาควาย

ประการมในเชิงเพลงบอกกับขุนประดิษฐ์ ซึ่งเป็นเพลงบอกมีชื่อเสียงมากคนหนึ่งในสมัยก่อน
นายปรีชาควายได้ร้องเพลงบอกล้อขุนประดิษฐ์ความว่า

ดิษฐ์เหอดิษฐ์สูคิดใจ	เจ้านายท่านโปรดดิษฐ์ไม่เจียม
ได้เงินนวนลนวลค่าธรรมเนียม	ดิษฐ์ไม่เจียมหน้า
เดิมที่เป็นราชหงส์	แล้วภายหลังตกลงเป็นกา
ราชสีห์กลายเป็นหมา	ต้องกินแต่ลามก

มีเรื่องเล่าว่ากันว่าขุนประดิษฐ์โกรธมากต้องเดินหนี เพราะว่าสิ่งที่เพลงบอกปรีชา
ควายกล่าวนั้นเป็นความหลังของขุนประดิษฐ์ กล่าวคือ ขุนประดิษฐ์โกงเงินหลวงจึงถูกไล่ออก
จากราชกาล

หรือกลอนเพลงบอกในการประการระหว่างนายรอดหลอกกับนายปานบอด โดย
นายรอดหลอกจะล้อบุคลิกลักษณะที่เป็นคนตาบอดของนายปานบอด ส่วนนายปานบอดจะล้อ
อาชีพขายน้ำผึ้งของนายรอดหลอก ความว่า

ปานบอด :	ถึงปานไม่มีลูกตา	น้ำรอดแก้วว่าประเดี้ยว
	แต่ปานยังเที่ยวเล่นหนังได้	ทั้งทั้งที่ไม่ตา
	ยังสะดวงได้ไม่ลำบาก	เที่ยวเล่นงานนาคงานศพ
	ปานเที่ยวไปจับพัทลุง	จนหันไปสงขลา
	อาชีพของน้องคล่องดี	ทั้งที่ไม่มีลูกตา
	หรือรอดนึกว่าปานเป็นคน	ตาบอดแล้วจนสต่างค์
	ยังดีกว่ารอดมีตา	เป็นคนเที่ยวค้ำน้ำผึ้งจาก
	เข้าค้ำมากแกขายไม่คล่อง	น้ำรอดต้องหมองหมาง
	แต่อุตสำหรับปล้ำทั้งเมียผัว	เมียช่วยพายหัวออกจากบาง
	พอไปครึ่งทางน้ำผึ้งเปรี้ยว	เพราะเคี้ยวไม่ถึงไฟ
	ลองทุกไปเหนื่อสักเที่ยว	ถึงมันจะเปรี้ยวไม่แปลก
	เขาน้ำผึ้งแลกับดีปลี	เสียเรือนละสี่ไห
รอดหลอก :	กูเกียจค้ำนจะไปเหนื่อ	เหตุเพราะทางเรือมันแสนนำหล
	รอดชอบทุกไปคล่องดอน	เที่ยวหลอนพวกไม่ตา

ป่านบอด :	ทุกหลงไปอีกที่น้ำรอด	ลองทุกไปจอดสักเที่ยว
	ถ้าเด็กไม่เรียกรอดน้ำผึ้งเปรี้ยว	ป่านยอมให้สับขา
	เรื่องทุกของกินไปคลองตอน	ไม่ต้องไปหลอนพวกไม่ตา
	ถ้าเกิดสงสัย	ลิ้นไก่ของมันยัง
รอดหลอ :	รอดเคยหลอนได้หลายหน	เมื่อถูกคนลิ้นไก่ด้วน

หรือกลอนเพลงบอกของนายเนตรร้องล้อ เหน็บแนมนายบัว อย่างคมคายว่า

เมื่อยามเช้าเรานึกว่าจะเอาเป็นครู	หมายว่าจะบูชาได้
เวลาวันไข้มาสักครู	แกชาติไม่รู้ใคร
เอ๋ยธรรมโมโอถึงธรรมะ	นโมตัสสะกะไม่เข้าใจ
คำปราศรัยเกินตัว	สัตยชาติอายุบัวนา
ข้อที่สองอ้างว่าเป็นเสือ	มีฤทธิ์แรงเหลือกายร้ายรบ
เราใครครวญเห็นจบ	ไอ้เสือนี่มันขบหมา
ขอตัวเสือเหลือทะเลง	เนความประสงค์เจรจา
ชาวท่าศาลาทุกผู้	ต่างคนต่างรู้ดี
ไม่หน้าเป็นอาของครูอินท์	ที่อยู่ในถิ่นวัดอุทอง
วันนี้บัวมานั่งร้อง	ครูใหญ่กะหมองศรี

หรือกลอนเพลงบอกของสุรินทร์ เสียงเสนาะ ที่ได้ว่ากลอนล้อพฤติกรรมของคนแก่
บางคนซึ่งยังคงหลงไหลอยู่ในกามารมณ์และลักษณะบุคลิกภาพ ความว่า

บางคนแก่เฒ่าจนหลังคู้	แต่ว่าหูแก่ยังดี
ถ้าหากว่ามีระบำศิลป์	ได้ยินมาแต่ไกล
อุตสาหกรรมเก็บเงินไว้	ตั้งแต่คราวชายลูกหมู
ซื้อตัวเข้าดูนั่งหน้า	นัยน์ตาแก่ยังใส
แล้วกลับมาบอกลูกหลาน	ว่าเป็นอาหารทางใจ
เพราะไม่มีใครใส่บาตรให้	ยามตัวถูกวายปราณ
เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล	ที่จะต้องชวนต้องชวย

เพราะมันไม่ใช่เพลงลา

แล้วระบำศิลป์แบบนี้

มีบริการบางโอกาส

จะนอนถ้าของลูกหลาน

ไม่ใช่มันมีทุกงาน

อย่าให้มันพลาดตา

เพลงบอกได้สร้างอารมณ์ขึ้นด้วยลักษณะของศิลปะการใช้ภาษาโดยใช้คำฉวน การ
ใช้คำสองแง่สองง่าม และการล้อบุคคลต่าง ๆ

2. เป็นเครื่องประเทืองอารมณ์

นอกจากจะให้อารมณ์ขึ้นแล้ว เพลงบอกยังเป็นเครื่องประเทืองอารมณ์ที่ให้ความ
ไพเราะ ก่อให้เกิดภาพพจน์หรือจินตนาการ ปลุกเร้าอารมณ์ของผู้ฟังให้เกิดความรู้สึกอึดอัด
ประทับใจ และเกิดความรู้สึกชื่นสนุกสนานด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

2.1 เสียง

น้ำเสียงของนักเพลงบอกเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของเพลงบอกเพราะมีอิทธิพลต่อการ
ดึงดูดใจของผู้ฟังและส่งผลต่อชื่อเสียงของนักเพลงบอก น้ำเสียงที่ไพเราะของนักเพลงบอกจะทำ
ให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ประทับใจ ยิ่งผลงานกลมกลืนกับเสียงฉิ่ง ตลอดจนประกอบด้วยลูก
คู่ที่มีน้ำเสียงไพเราะอีกด้วยแล้ว จะทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกดังกล่าวยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นการปรับเปลี่ยนระดับเสียงของนักเพลงบอกให้ทุ้ม แลวม หรือ
หนักเบา ซึ่งอาจจะเพื่อเน้นความหมาย เพื่อเพิ่มความหนักหน่วงและคลายความหนักหน่วงใน
การใช้เสียง จะทำให้ผู้ฟังได้เปลี่ยนบรรยากาศทำให้ไม่เบื่อหน่ายในการฟัง แต่กลับเกิดความสนุก
สนานเพลิดเพลินในการฟัง

2.2 จังหวะ ทำนอง

เพลงบอกเป็นเพลงที่มีจังหวะทำนองเป็นแบบแผนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยมีซึ่งเป็นเครื่องดนตรีกำกับจังหวะ และสามารถปรับเปลี่ยนจังหวะให้เร็วขึ้นหรือช้าลงได้ตามความต้องการ การร้องและรับเพลงบอกที่ถูกจังหวะทำนองจะก่อให้เกิดความไพเราะ ปลูกเร้าอารมณ์ของผู้ฟังให้เกิดความครึกครื้นสนุกสนาน นอกจากนี้การปรับเปลี่ยนจังหวะให้เร็วขึ้นหรือช้าลงจะทำให้ผู้ฟังได้เปลี่ยนบรรยากาศ ทำให้ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการฟัง และช่วยปลูกเร้าอารมณ์ของผู้ฟังให้เกิดความรู้สึครึกครื้นสนุกสนานยิ่งขึ้น

2.3 เนื้อหา

ธรรมเนียมนิยมในการเล่นเพลงบอกในโอกาสต่าง ๆ นั้น จะเริ่มด้วยบทไหว้ครู ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการสรรเสริญบุคคลตลอดจนสิ่งที่นับถือต่าง ๆ จากนั้นจึงเสนอเนื้อหาสาระให้สอดคล้องเหมาะสมกับโอกาสและสถานที่ ส่วนขั้นตอนสุดท้ายของการเล่นเพลงบอกโดยทั่วไปได้แก่การอวยพรเจ้าภาพและผู้ฟัง ดังนั้นเพลงบอกจึงให้เนื้อหาสาระหลากหลายแก่ผู้ฟัง เนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่จัดเป็นเนื้อหาสาระที่ก่อให้เกิดความบันเทิง โดยเป็นเครื่องประเทืองอารมณ์แก่ผู้ฟัง มีดังนี้

2.3.1 เนื้อหาที่เกี่ยวกับการชา

พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ (2525. หน้า 109) ให้ความหมายของคำว่า "ชา" หมายถึง "พรรณนาชมเป็นบทกลอน"

การชา จะมีเนื้อหาบุคคลสำคัญ บุคคลที่ควรเคารพ และสิ่งที่นับถือต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากจะปรากฏอยู่ในบทไหว้ครู และบางครั้งก็จะสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาสาระสำคัญทั่วไปตามความเหมาะสมกับโอกาสที่เล่น เช่น การชาของนายเนตรร้องชมบุญบารมี ยอพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่แห่งราชวงศ์จักรีรวม 7 รัชกาล (สมัยนั้นมีเพียง 7 รัชกาลเท่านั้น) ดังความในตอนหนึ่งว่า

ข้าขอวันทาพระราชินี	ดุจดวงวโรภาสพุง
พระได้บำรุงโลกย์	ขึ้นให้สุกใสสว่าง
พระบำรุงพุทธศาสน์	ให้วิไลวิลาสขึ้นหลายอย่าง
พระทรงธรรมทางทิศ	ไม่เคยจะมืดไป
พวกศัตรูอันดุร้าย	ชาติใดมิได้กระทำเชิง
ด้วยพระเป็นผู้ฉลาด	ชาติอื่นก็หวาดไหว
ที่มาร่วมเป็นสัมพันธมิตร	ไม่เคยแตกจิตแตกใจ
วันทาไทตลอดเสร็จ	ทั่วไปทั้งเจ็ดพระองค์
ที่หนึ่งพระพุทธรูปอดฟ้า	สืบเนื่องกันมาเป็นองค์แรก
ปราบดาภิเษกด้วยอำนาจ	ทั้งเป็นวงศ์ราชวงศ์
ต่อต่อมาเป็นลำดับ	ชาวไทยเรานับพระคุณวงศ์
แต่หงอคงนั้นราชาภิเษก	มิได้เป็นเอกเอง
แต่ยอมเจริญด้วยเกียรติยศ	สยงสยดทุกภาษา
ชาตินานาต้องกริ่งกรม	ไม่ผู้มาชมเหง
ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาท	พระชัตติยราชอันศรีนคร
ข้าพระบาทเองสรรเสริญยศ	ขอให้เปลื้องปลดภัย

หรือกลอนเพลงบอกชาถึงนักปราชญ์กลอนเพลงของเมืองนครศรีธรรมราช
โดยนายเนตร ขลารัตน์ ความว่า

ขอเสกสรรบรรยายกลอน	ของชาวนครศรีธรรมราช
ไหว้พระธาตุแทนไตรรัตน์	ขององค์พระลัตดา
บูชาพระขึ้นมาก่อน	ต่อจากนั้นบิดรมารดา
ครูอุปัชฌาย์สิ้นเสร็จ	รวมเข้าเป็นเจ็ดอย่าง
ขอ دلใจขอได้จง	บทร้องลงบุญมาสอง
เมื่อจะร้องกลอนไทย	ขอให้ใสสว่าง
ขอให้ภิญโญปัญญายอด	เห็นตลกทุกท่าทาง
เพื่อจะอ้างให้โก้	ในแถวของเมธี

ต่อนั้นวันทาพระมหากษัตริย์   นับให้ถัดถัดกันไป
 ตั้งแต่กรุงสุโขทัย   แดนดาววิไลศรี
 ราษฎรได้เป็นสุข   ตลอดมาทุกวันนี้
 จนถึงจักรีองค์ที่เก้า   น้อมเกล้าบังคมไท
 ทั้งบรมราชินีนาถ   พระแม่ผู้ศุภภาคีพรพรรณ
 ทายได้ว่าจากสรวงสวรรค์   แต่ไม่ทราบว่ชั้นไหน
 ทั้งสองพระองค์ท่านทรงธรรม   แสนเลิศล้ำแลวิไล
 เมื่อดูไปทุกทุกอย่าง   คล้ายหน่อพุทราขจร
 เรื่องประกาศเขาหาว่ากีด   แต่ในอดีตใช้ได้
 ในคำที่เรียกกันว่าไหว้   เป็นสิ่งไม่หายสูญ
 เมธาวีมีคำพร้อง   จัดว่าเป็นของสมบูรณ์
 ได้เทิดทูนผู้มีคุณ   ตัวเราก็อุ่นใจ
 ตัวผมเพลงบอกชาวนคร   ขอเล่าไปก่อนสักครู่
 เพื่อจะได้รู้ความฉลาด   ชาวนครขนาดไหน
 ท่านผู้เฒ่าเคยเล่าเรื่อง   ถึงนางเรื่องบ้านนาใน
 เคยปราศรัยกลอนแปดบท   ชาวเราได้จดจำ
 ท่านดีเด่นอยู่ได้หลายสิบปี   พอลิ้นชีวิตก็เจ็บหมด
 กลอนแปดบทลุ่มจม   สิ้นสิ่งที่คมขำ
 มีเพลงบอกรุ่งเรืองงาม   หลายชื่อนามท่านผู้นำ
 เช่นนายขำ ขุนประดิษฐ์   ชวนกันเริ่มคิดกลอน
 นายควายนาสารท่านพานรักษ์   เข้ามาสมัครเล่นด้วย
 อีคนายช่วยเสมาชัย   ปากกล้าดังไกรสร
 นายสุขประชาญ์ฉลาดล้ำ   กล่าวถ้อยคำอันงามอน
 มารุ่นอ่อนรุ่นช้านาญ   รู้จักวิจารณ์ดี
 ได้จดจำคำคนเก่า   ที่มีลาดเลาสื่อเสียง
 รู้รุ่งเรืองเรียงประดิษฐ์   ไม่ใช่เป็นศิษย์ศรี (ศรีปราชญ์)
 มีท่านเจ้าคุณแม่วงวัดท่าโพธิ์   องค์หนึ่งได้เป็นโมที
 รับสภาก็เอาไว้   ทำได้เล่าให้ฟัง

เขียนเรื่องศาลาประดู่หก
ฟังวิเวกแค้น

กลอนท่านดังตกจากเมฆ
สุดแสนถวิลหวัง

ส่วนการซาบุคคลและสิ่งของอื่น ๆ โดยทั่วไป เช่น งานศพ ซาคู่บ่าวสาว ซา
เจ้าภาพ ซาผู้มาร่วมงาน ซาเครื่องประดับตกแต่งภายในงาน เป็นต้น ปรากฏสอดแทรกอยู่ใน
เนื้อหาสาระโดยทั่วไป โดยพรรณนาถึงคุณความดี ความงาม ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ของ
บุคคลในงานตามที่นักเพลงบอกได้รู้ได้เห็น เนื้อหาสาระจากการซาในลักษณะดังกล่าวนี้จะทำให้
ผู้ที่ได้รับการซา ญาติมิตร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเกิดความรู้สึก
ภาคภูมิใจ ประทับใจ และอึ้งอัมใจ ดังเช่น กลอนซาของนายท่อม ที่กล่าวชมในแง่ดี (ใบละ
บาทในสมัยก่อน) ความว่า

ยกหัตถ์ทั้งสองประคองรางวัล	ที่ท่านจัดสรรก็ไม่เสียทีเลย
ผมร้องชมเชยละไล	พลอยไมทนาทาน
รางวัลหนึ่งบาทด้วยกระดาศแบงค์ใหม่	ท่านผู้มีใจอารีนัก
ยอมเสียของรักด้วยละม่อนละมุน	เปรียบยิ่งกว่าวันหวาน
มือผมรับเอาพับกระดาศ	เอามาคลี่ปราดอกไม่นาน
ดูช่างพิสดารรอบริม	ช่างก็ลงพิมพ์ลาย
มุมทั้งสี่มีรอยจุด	มุมหนึ่งรูปครุฑแผยอฉยับ
ดูหน้าใจจับวาสุกรี	สองปีกก็คลี่ขยาย
ถัดมุมล่างมีข้างสามหน้า	สามวงหงกาคชาพลาย
หกหูกระจายหกตราประจำ	ผมดูช่างชำคม
เศียรกลางสุดมีมงกุฎตั้ง	มีกระจั่งบังมีกระหนกรับ
มีกระหนกริมพิมพ์ข้างทับ	ดูช่างงามสรรพผสม
ยังมุมสองฝ่ายหมายเลขหนึ่ง	มีอักษรตริงกลางวงกลม
ตรงกลางนำชมลงตัวจารึก	ไว้ด้วยน้ำหมึกไทย
บอกว่าหนึ่งบาทของชาติไทยแท้	เพื่อให้ชัดแน่ว่านี้ใบบาท
เป็นการเด็ดขาดพิมพ์บอก	กระดาศนี้เพิ่งออกใหม่
มีตัวอักษรติดประจำ	แล้วเห็นซ้ำทั้งฝรั่งและไทย
แต่หนังสือในไม่มี	อย่างทีกระดาศก่อน

เสร็จแล้วพลิกกลับมาชมด้านหลัง	ดูมันผิดมันผ่อน
ช่างอรรพพื่นเมื่อ	ประกอบด้วยเคลือบวัลย์
แล้วมีรูปเมื่อทรงแรกนา	ถัดนั้นมหาอำมาตย์ล้อม
ดูเพริศพร้อมชูเชิด	ผมดูช่างเจิดจัน
ทรงสวมชฎาทรงพาหุรัด	มีธงแล้วฉัตรเอนกอนันต์
มีทั้งกลดกันบังร้อน	ผมดูช่างอนงาม
เทียมด้วยโคคู่มีผู้จูงหน้า	องค์พระราชาทรงไถ
ดูช่างวิไลรูปท้าว	ของเราชาวสยาม
นี้แหละเราเหล่าชาวไทย	จงวินิจฉัยให้เห็นงาม
พระจอมสยามอนุญาติ	ยอมให้วาดรูปมา
เพราะความรักชาติไม่ให้ขาดสูญ	ท่านรักตระกูลไทยแท้
หวังมิให้แปรปรวนชาติ	ไปต่างพระศาสนา
พวกชาวเราได้ร่มเย็น	ตั้งที่ท่านเห็นประจักษ์ตา
ผมอุปมาเทียบด้วยนาย	ที่ให้รางวัลเรา
ผมไม่มีสิ่งจะอนุกุล	แต่มิให้สูญประโยชน์เปล่า
ผมจำต้องเอาพรพระให้	เป็นของที่ชี้แทน
จัดตาโรธรรมาพรทั้งสิ้น	เป็นของที่ดีหายาก
พระองค์บริจาคนั้น	ยิ่งกว่าให้หัวแหวน
โปรดรับไว้ให้จงดี	ไม่มีกระพี้ส่วนแต่แก่น
เป็นของตอบแทนพระคุณสนอง	ชี้แทนของรางวัล
หนึ่งโรคาสองพยาธิ	ขอให้โหลย่ำหาญหัก
ขอให้สูงศักดิ์ให้พูนทวี	ประกอบด้วยสีลัน
ให้ท่านมีสุขทุกทิวา	ขอเทพยดาทั้งสิบหกชั้น
เชิญช่วยป้องกันร้องสาธุการ	ให้ท่านล้ำราญเทอญ

หรือกลอนเพลงบอกขุนแผนชมห้องของนายเนตร ชลารัตน์ ความว่า

มีรูปสโธดาต	มัจฉาชาติเที่ยวว่ายล่อง
แม่พิมพ์น้องคนนี้	ช่างทำไว้ที่ถ้วน

รูปครุฑวาลูกรี	พิมของพีช่างประมวล
ปักเป็นสวนดอกไม้บาน	แสนสราญรมย์
รูปฤๅษีที่มีพรต	ตั้งดาบสมิชีวิต
พิมประดิษฐ์ขึ้นรูปไหน	ช่างวิไลสม
เสียคายนักเราหนายนาง	นิราสร้างภรณ์ขม
ไม่นิยมกับน้องนาง	จึงได้ขุนช่างเขย
สักจากเนรมิตพิมน้อง	หวังว่าจะอยู่ครองความสัตย์
มาปรุปรัดด้วยสนิม	เสียแล้วแหละพิมเอ๋ย
ปล้ำปลุกรักพรณราย	หวังว่าจะได้ชมเขย
มากลับเป็นเตยเป็นเตยร้าง	ครั้งนี้ต้องห่างกัน
ฉวยฟ้าพื้นเย็นพื้นฟาด	มานั้นขาดลงไปหมด
อ้ายทรยศจะฆ่า	ครั้งนี้ให้อาสัญ
เสียแรงที่รักกันเสมอ	พอให้เป็นเกลอมาด้วยกัน
อ้ายชาติอาธรรมมันหักหลัง	ตัวกูไม่รั้งรอ

การกล่าวสรรเสริญเกียรติคุณและคุณค่าความสัตย์ของบุคคลและสิ่งที่มีนัยยะต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนั้นเป็นการใช้ภาษาโน้มน้าวอารมณ์ของผู้ฟังให้เกิดความรู้สึกอึดอัดและประทับใจ

2.3.2 เนื้อหาจากการสอดแทรกนิทานตำนานต่าง ๆ

นักเพลงบอกได้นำเอานิทานตำนานต่าง ๆ สอดแทรกลงในบทกลอนเพลงบอก ซึ่งอาจจะด้วยเจตนาเพื่อต้องการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ฟังหรืออาจจะเป็นกลวิธีหนึ่งที่นำเอานิทานตำนานมาเป็นสื่อเพื่อให้ข้อคิดคติเตือนใจแก่ผู้ฟัง อย่างไรก็ตามเนื้อหาจากนิทานตำนานเหล่านั้นย่อมโน้มน้าวอารมณ์ผู้ฟังให้เกิดความรู้สึกสะเทือนใจ และเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ดังตัวอย่างกลอนเพลงบอกนิทานเรื่องนกกระจาบของนายเนตร ชลารัตน์ ความว่า

จะแต่งสร้างตั้งสาเรศ	ยกนิเทศในชาดก
พระยานกาคัย	ทำรังในไพรศรี

นกระจาบทั้งสองรา	ทำรังในป่าหลายปี
สองปีกสีขาวคัย	มีลูกอยู่ในรัง
วันหนึ่งสกโพธิสัตว์	บอกศรีสวัสดิ์นกร้อง
แตกแสงทองที่จะไป	จากเจ้ดั่งใจหวัง
เมื่อวันก่อนที่ไปปะ	พบกับสระปทุมมั่ง
บัวนั้นตั้งจะเบิกบาน	นึกว่าไม่นานวัน
ในวันนี้คงมีลาภ	ที่จะไปคาบเกษร
แสนอวรณ์เสียจริงจริง	เจ้าอยู่เกิดมิ่งขวัญ
นางนกว่าเชิญเกิดผัวจำ	อย่าให้ข้าจะคำพลัน
ต่างลากันด้วยใจวิล	แล้วนกน้อยบินจร
พบโกสมประทุมมาศ	ปทุมชาติมีกลิ่น
พอบักซินนวนเน	หลงเคล้าดวงเกษร

หรือกลอนเพลงบอกเกี่ยวกับตำนานพระบรมธาตุ ของนายเนตร ชลารัตน์

ความว่า

ก่อนแต่บรรยายยกมือไหว้พระธาตุ	บรมนาถโลกเชษฐ
มาตั้งเหนือเศศให้เฟื่องฟู	ยอไหว้พระครูสอน
ท่านรัตนธัมมณี	เป็นกาก็จังหวัดนคร
เคยได้สั่งสอนเสกสรรค์	กระผมขอบรรยาย
บิตรมารดาพระมหากษัตริย์	มาช่วยกำจัดทุกไข
ให้ดวงปัญญาไหลเขียว	ออกเป็นเกลียวสาย
วันนี้ผมร้องสนองศิลป์	เป็นศิลป์ปนชาวปากษาได้
ทุกนางนายยอดองค์	ฟังกันให้จงดี
เป็นศิลป์เก่าของเราชาวนคร	อาจารย์พำสอนเหล่าศิษย์
ให้รู้ประดิษฐ์ทุกตอน	ตลอดนครศรี
กระผมเนตร ชลารัตน์	ยังไม่แน่ชัดว่าเป็นกวี
เช่นท่านศรีปราชญ์เมธา	สมัยพระนารายณ์

อีกท่านขอขมกราบคือสุนทรภู่	ทั้งสองเชิดชูประเทศ
รศกวีวิเศษคงอยู่	ดุจดั่งเสือที่มีลาย
แม้สิ้นชีวิตท่านยังเชื่อ	ดุจดั่งเสือที่มีลาย
ได้เกิดใกล้ชาติไทย	ผู้เจ้าประเทศไทย
ผมมานั่งร้องเสนอศิลป์	กล่าววาทินกลอนสดสด
จะเก็บเอารสเอหาชาติ	ไม่ได้ขนาดไหน
เหนือใต้กลางไม่ลือทั่ว	ดุจดั่งดอกบัวที่บังใบ
มาโรยร่วงไปเสียเปล่าเปล่า	เป็นเหยื่อของเต่าปลา
เดชะวานิสสองคณิสัย	ขอให้ดวงใจใสส่อง
ทุกท่านองเรื่องราว	ที่ผมมากกล่าวหา

2.3.3 เนื้อหาที่เกี่ยวกับการขอขมา

เนื้อหาที่เกี่ยวกับการขอขมา เป็นการขอขมาให้กับเจ้าภาพและผู้ที่มีส่วนร่วม งานหรือผู้ฟัง การขอขมาพร้อมเป็นสิ่งพึงปรารถนาของทุกคน เนื้อหาสาระจากการขอขมาจึงทำให้ผู้ ฟังเกิดความรู้สึกอึดอัดใจและมีความสุขใจ เช่น กลอนขอขมาของนายสุนทรภู่ เสียงเสนาะ ว่า

เดชะกมลที่ตนบวชลูก	แทงเบอร์ให้ถูกหลายหน
อายุของตนยืนยาว	ของเจ้าพระเคหา

หรือ

ให้อยู่บ้านจนแก่เฒ่า	ถือไม้เท้ายอดทอง
ผิวถือกระบองยอดเพชร	เสด็จขึ้นสวรรค์

หรือกลอนของนายเทียน สีดำ ความว่า

ก่อนแต่จะกลับจงรับพร	เทียนขอไหว้วอนคุณพระ
มาช่วยรักษาท่านทั้งหลาย	ไม่ใช่เป็นพรผม

เป็นพระพุทธเจ้า
ให้ท่านอุ้มด้วยลาภยศ

มาช่วยปกเกล้าท่านผู้ชม
เวลาก็กทมดลง

2.4 ศิลปะการใช้ภาษา

เพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นศิลปะการใช้ภาษาที่ให้คุณค่าทางด้านเสียงและความหมายซึ่งก่อให้เกิดความบันเทิงเป็นเครื่องประเทืองอารมณ์แก่ผู้ฟัง ด้วยศิลปะการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.4.1 การใช้คำสัมผัส

ลักษณะการใช้คำสัมผัสหรือฉันทลักษณ์นั้นเป็นหัวใจของบทร้อยกรองทั่วไปรวมทั้งในกลอนเพลงบอกด้วย โดยกลอนเพลงบอกจะมีรูปแบบการสัมผัสดังตัวอย่าง

ขอเสกสรรบรรยายกลอน	ของชาวนครศรีธรรมราช
ไหว้พระธาตุแทนไตรรัตน์	ขององค์พระลัตถา
บูชาพระชินนาก่อน	ต่อจากนั้นบิตรมารดา
ครูอุปัชฌาย์สิ้นเสรีจ	รวมเข้าเป็นเจ็ดอย่าง
ขอ دلใจขอได้จง	บทร้องลงบุญมาสอง
เมื่อจะร้องกลอนไทย	ขอให้ใส่วสวาง
ขอให้ภิญโญปัญญาอด	เห็นตลอดทุกท่าทาง
เพื่อจะอ้างให้โก้	ในแถวของเมธี
ต่อนั้นวันทาพระมหากษัตริย์	นับให้ถัดถัดกันไป
ตั้งแต่กรุงสุโขทัย	แดนดาววิไลศรี
ราชฎีได้เป็นสุข	ตลอดมาทุกวันนี้
จนถึงจักรีวงศ์ที่เก่า	น้อมเกล้าบังคมไท
ทั้งบรมราชินีนาถ	พระแม่ผู้คณาตมิวพรรณ
ทวยได้ว่าจากสรวงสวรรค์	แต่ไม่ทราบว่ขึ้นไหน
	(เนตร ชลารัตน์)

หรือกลอนเพลงบอกของสร้อย เสียงเสนาะ

นานวันลึกลงวันลับ	ถ้าครุเนตรแกดับชีวา
จะค้นคว้าของเก่าใช้	นึกว่าคงไม่มี
สร้อยขอถนอมยอมเป็นศิษย์	รับข้อลิขิตพ่อเขียน
จะพากเพียรเก็บสำนวน	เอาไว้ให้ถ้วนถี่
จำเรณูรอยจำรูญรส	ไปตามบทบาททวิ
ได้เชิดศรีได้ชูแสง	เอาไว้ให้แดงเด่น
ขอเชิญครูของชูครวญ	ท่านที่ถูกถ้วนถ่องแถว
ตั้งดวงแก้วนิลลังการ	พวกเรานาน ๆ เห็น

การใช้คำสัมผัสที่โดดเด่นและมีความไพเราะของกลอนเพลงบอกนั้นส่วนมากจะปรากฏในบทไหว้ครู ซึ่งเป็นบทกลอนที่ได้แต่งไว้ล่วงหน้าแล้ว มีการขัดเกลาภาษาจึงสามารถเลือกสรรคำมาใช้ให้เกิดเสียงสัมผัสทั้งสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ สัมผัสนอกและสัมผัสในในรูปแบบต่าง ๆ ได้มากกว่าการใช้ปฏิภาณผูกกลอนประชันกันเฉพาะหน้า

2.4.2 การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ

การใช้คำเลียนเสียง เป็นถ่ายทอดเสียงจากธรรมชาติสอดแทรกไปในกลอนเพลงบอก เช่น

เราเข้ามานั่งให้ปานมันชก	คล้ำคูก็ฟกไปทั้งตัว
หันโน้นก็ <u>ผัวะ</u> นี่ก็ <u>ผัวะ</u>	จำเป็นต้องกลัวหมัน
	(เมียเน เพชรคงทอง)

จากกลอนข้างต้นผู้ฟังจะเห็นว่าเป็นเสียงของการตบตีที่ตั้ง "ผัวะ" ซึ่งอาจจะเป็นเสียงที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง สามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้ฟังให้เกิดอารมณ์คล้ายตามเกิดภาพพจน์หรือจินตนาการและเกิดความเพลิดเพลินใจ

2.4.3 การใช้คำที่เหมาะสมกับฐานะของบุคคล

การใช้คำของเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นปรากฏว่ามีการเลือกใช้คำที่มีระดับแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของฐานะบุคคล กล่าวคือ การใช้คำกับบุคคลชั้นสูงนักเพลงบอกได้เลือกสรรคำศัพท์ที่เป็นคำสูง เป็นราชาศัพท์ ซึ่งเป็นคำที่เด่นทั้งด้านเสียงและความหมายทำให้เห็นความมีสง่าของบุคคลที่กล่าวถึง และสามารถโน้มน้าวจิตใจหรืออารมณ์ของผู้ฟังให้เกิดความประทับใจ เช่น กลอนเพลงยอพระเกียรติพระมหากษัตริย์ไทยของ นายเนตร ชลาร์ตัน

ขอนอบน้อมวันทาพระราชินี	พระผู้เป็นปิ่นประเทศ
กระเดื่องเดชเลื่องลือสิ้น	เพียงพื้นแผ่นดินไหว
พระเรื่องอำนาจและวาสนา	ตั้งแต่เป็นราชาธิปไตย
จนชาวไทยอยู่กันรอด	ชีวิตตลอดมา
ไหวองค์พระร่วงเป็นดวงศรึก	ควรจะยกขึ้นใส่เกศ
ได้ตั้งนิเวศน์แต่โบราณ	เนิ่นนานมาหนักหนา

ส่วนการเลือกใช้คำกับบุคคลทั่วไปนั้น จะใช้คำที่เรียบง่าย เป็นคำที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวัน ทำให้สามารถสื่อสารกับผู้ฟังได้เข้าใจทันทีและยังแสดงความเป็นกันเองระหว่างเพลงบอกกับผู้ฟัง เช่น กลอนเพลงบอกที่ประคارมกันระหว่างนายรอดหลอกกับนายปานบอด ความว่า

รอดหลอก :	กูเก็ยจคร้านจะไปเหนื่อ	เหตุเพราะทางเรือมันแสนไกล
	รอดชอบทุกไปคลองดอน	เที่ยงหลอนพวกไม่ตา
ปานบอด :	ทุกลองไปอีกที่น้ำรอด	ลองทุกไปจอดสักเที่ยว
	ถ้าเด็กไม่เรียกรอดน้ำฝั่งเปรี้ยว	ปานยอมให้สับขา
	เรื่องทุกของกินไปคลองดอน	ไม่ต้องไปหลอนพวกไม่ตา
	ถ้าเกิดสงสัย	ลิ้นไก่ของมันยัง

หรือกลอนเพลงบอกของนายสุรินทร์ เสียงเสนาะ ความว่า

ค่าเยียวชี้ที่รดรด	ลงไปไม่ขาดคักแม่
แล้วให้นับแต่เข้าห้อง	แม่ร้องจนเสียงขรม
แม่เจ็บไข้เมื่อตอนแพ้ห้อง	บางที่แม่ต้องเป็นลม
เอายามาดมก็ไม่ซา	ระยะได้หนึ่งเดือน

จะเห็นได้ว่าการเลือกใช้คำให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลทำให้เกิดความประทับใจในการใช้คำกับผู้สูงศักดิ์ ส่วนคำที่ใช้กับสามัญชนจะทำให้ความสนิทสนม ความเป็นกันเองระหว่างผู้ฟังและนักเพลงบอก และยังทำให้ผู้ฟังไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการฟัง ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

2.4.4 การใช้คำภาษาต่างประเทศ

การใช้คำภาษาต่างประเทศในกลอนเพลงบอกจะพบในกลอนเพลงบอกในสมัยปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่เพราะปัจจุบันไทยเราได้รับอิทธิทางด้านภาษาต่างประเทศมาก เช่น กลอนเพลงวันเกิด ของสมใจ ศรีอุทอง สุรินทร์ เสียงเสนาะและแมน อักษรกุล ความว่า

เรารื่นเริกันในวันเกิด	ตัดเค้กแล้วเปิดเหล้าเลี้ยง
แล้ว <u>แฮปปีเบิร์ดเดย์</u> เสียง	สำเนียงเสนาะหู

หรือกลอนเพลงบอกของ เทียน สีดำ

นี่เด็กตอนแคลงแลสักเหงื่อ	แต่ยังไม่เชื่อเครดิต
กลัวจะหมดฤทธิ์เหมือนมวยถูก <u>น็อก</u>	ไม่ถึงไปยกสี่

2.4.5 การเล่นคำ

การเล่นคำ เป็นการใช้คำคำในความหมายต่างกัน และการเล่นคำยังหมายรวมไปถึง การซ้ำอักษร ซ้ำคำ และซ้ำความ เป็นกลวิธีที่จะช่วยให้เกิดเสียงเสนาะได้เป็นอย่างดี

2.4.5.1 การซ้ำคำหรือวลี

เป็นการใช้คำหรือวลีเดียวกันสอดแทรกลงในบทกลอนในที่ใกล้เคียงกัน ทำให้มีจังหวะในการถ่วงเสียงที่เด่นชัด เพิ่มความไพเราะให้แก่บทกลอนยิ่งขึ้น นอกจากนี้บางคำหรือบางวลียังแสดงอาการเคลื่อนไหวทำให้บทกลอนมีชีวิตชีวา และช่วยสร้างความสนใจของผู้ฟัง เกิดความเพลิดเพลินใจ ดังตัวอย่าง กลอนเพลงบอกของนายคงผอม ร้องตอบคำถามเจ้าของบ้านที่ถามว่าคลองที่นายคงผอมเดินเลียบมานั้นมีสักกี่คด ความว่า

ก็คดก็คดก็คดก็คด
พอมมาถึงหน้าท่าน้อง

ก็คดก็คดที่ไม่ได้จืดได้จ้อง
คลองเอหมันชื่อยาว

หรือกลอนเพลงบอกของนายปรีชาควายที่กล่าวชมบารมีของท่านเจ้าคุณพระรัตนธัมมิ (ม่วง) ความว่า

งามกริยางามสมณศักดิ์
แม้ผู้ใดดูต้องพิศวง

มีทั้งเล่นหิรัญและภูมิรู้
มีวเฝ้าแต่หลงไหล

หรือกลอนเพลงบอกของนายชุ้ง ความว่า

ฉันจะให้พรสักนิดสักหน่อย
ให้ฟังให้เพื่องให้ไหลถึง

ให้หยดให้ย่อยอย่าให้รู้เห็อง
เหมือนหนึ่งดังสายชล

2.4.5.2 การใช้คำซ้อน

เป็นการนำคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงมาใช้ควบคู่กันหรือซ้อนกัน เช่น กลอนเพลงบอกของสร้อย เสียงเสนาะ ความว่า

แม่ให้น้ำนมและป้อนข้าว
กลัวลูกจะตกแพลงพลาด

คุณแม่เฝ้าชุก
กลัวลงจากกลาดหมอน

หรือกลอนเพลงบอกของนายซึ้ง ความว่า

ฉันจะให้พรสักนิดสักหน่อย
ให้ฟังให้เฟื่องให้ไหลถึง

ให้หยดให้ย่อยอย่าให้รู้เหียง
เหมือนหนึ่งดังสายชล

หรือกลอนเพลงบอกของพระครูวินัยธร (ชู ชูรัตน์) ความว่า

มิตรเทียมก็สี่แบบสี่บอก
สองมิตรเกี่ยวพุดพาดพิง

หนึ่งปอกลอกเอาฝ่ายเดียว
เพ่งเอาสิ่งของ

การเล่นคำซ้อนจะทำให้เกิดความหมายที่เด่นชัดขึ้น ผู้ฟังสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและเกิดอารมณ์คล้อยตาม

2.4.5.3 การเล่นอักษร

การเล่นอักษร คือ การเรียบเรียงถ้อยคำที่มีพยัญชนะต้นเดียวกันทำให้เกิดจังหวะพริ้งพราว มีเสียงกระทบให้จังหวะและความไพเราะรื่นหู เช่น

มนุษย์แนบเนียนางน้อย
ที่จะขอเสสรวลเชิดชู

ชมเชยชิดช่องชิมชวน
เปิดเผยกุสุมาลย์
(สร้อย เสียงเสนาะ)

หรือกลอนเพลงบอกของพระครูวินัยธร (ชู ชูรัตน์) ความว่า

อัญชยมบังคมบาท	พระโลกนารถอันสูงสุด
เป็นมงกุฏชาวโลกสาม	ใครจะงามเหมือน
ตรีสรุไถยยธรรม์	ไม่มีพื้นไม่มีเพื่อน
<u>เดชดาวเดือนดวงทินกร</u>	แสงขจรฉาย

การเล่นอักษรจะปรากฏอยู่น้อยเนื่องจากกลอนเพลงบอกส่วนใหญ่เกิดจากการใช้ปฏิภาณผูกคำขึ้นอย่างฉับพลัน การเล่นอักษรจึงทำได้ยาก ซึ่งจากการวิเคราะห์การเล่นอักษรจะปรากฏอยู่บทกลอนที่นักเพลงได้ประพันธ์หรือแต่งไว้ล่วงหน้าแล้ว มีเวลาเตรียมตัวเลือกสรรคำ และสามารถถกถ่วงกรองภาษาให้ไพเราะได้

2.4.6 การใช้ภาพพจน์

เป็นการใช้ภาษาที่มีความหมายโดยนัยเป็นการสื่อสารไปยังผู้ฟังเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก นึกคิดที่นักเพลงบอกใช้กลวิธีทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ดังตัวอย่างกลอนเพลงบอกกล่าวยกย่องนายรอดหลอ ความว่า

เจ้ากลอนสดสมัยนั้นสำคัญพอ	ทั้งคิ้วคอคเพื่อนคำรณเพื่อนชนพอง
เป็นเสื้อเฒ่าเจ้าฟากปากดำเสก	รอดตัวเอกไม่มีใครไปเป็นสอง
ใช้มือรำทำท่าลองตามอง	เสียงขับร้องเป็นตบะหน้าก็เป็น

และนายเนตร ชลารัตน์ ก็ได้กล่าวยกย่องนายรอดหลอ ไว้ว่า

ภายหลังก็เกิดปากพั่ง	รอดหลอดังเหมือนเสียงแตร
----------------------	-------------------------

หรือกลอนเพลงบอกของปานที่ร้องประคارมกับนายรอดหลอ ความว่า

แก้เปรียบให้ปานเป็นเรือเล็ก	เพราะปานเป็นเด็กเยาว์ยัง
ไม่ถึงสังข์ศรีศิลป์	ที่จะเข้ามากินกาง
ตัวรอดน้ำเหมือนมหาสมุทร	กว้างลึกสุดคลื่นลมกล้า
ปานก็ย้งนำพาเรือน้อย	แกล้งเข้ามาลอยขวาง

การใช้ภาพพจน์ต่าง ๆ เป็นการปลุกเร้าผู้ฟังให้เกิดจินตนาการไปตามภาพพจน์ต่าง ๆ เหล่านั้น ทำให้ผู้ฟังเห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และนอกจากนั้นยังสร้างความประทับใจให้กับผู้ฟังอีกด้วย

คุณค่าทางสติปัญญา

เพลงบอกนอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วนั้น เพลงบอกยังให้คุณค่าสติปัญญาในสองด้านคือ คุณค่าทางสติปัญญาที่เกิดแก่นักเพลงบอก และคุณค่าทางสติปัญญาที่เกิดแก่ผู้ฟัง กล่าวคือ

1. คุณค่าทางสติปัญญาที่เกิดแก่นักเพลงบอก

เพลงบอกเป็นการละเล่นเพลงพื้นบ้านของชาวดัตช์ที่มีต้นกำเนิดมาจากจังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นเพลงพื้นบ้านที่ต้องอาศัยปฏิภาณไหวพริบของพ่อเพลงแม่เพลงหรือนักเล่นเพลงบอกในการประชันเพลงหรือแต่งกลอนเพลงบอกขึ้นอย่างฉับพลัน

ลักษณะการแต่งกลอนเพลงบอกที่ต้องเล่นโดยฉับพลันนั้นได้แสดงให้เห็นถึงสติปัญญาไหวพริบของนักเล่นเพลงบอก และเป็นการฝึกฝนตนเองในการใช้ปัญญาแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ดังเช่น ตัวอย่างการประชันคารมเพลงบอกของนักเพลงต่อไปนี้

การประชันคารมระหว่างเพลงบอกเนตร ชลารัตน์ กับเพลงบอกปาน

เพลงบอกเนตร ชลารัตน์ ร้องว่า

แลร่างกายก็ไม่น่ารัก
 ใ้หน้ากะว่าลูกตากะไว้ง
 ถ้าหิ้วแลพุงเหลือประกอบ
 ชาวสงขลาเขามากันแซ
 รูปท่านเหมือนดอกกุหลาบ

คล้ายคล้ายกับยักษ์กับมาร
 จมูกกะโด่งหน้าผากกะดั่ง
 คล้ายกับสอนสาร
 ต่างคนต่างมาแลเพลงบอกปาน
 ที่เขาถ่ายในภาพยนตร์

เพลงบอกปานได้ตอบว่า

ฮานั่งหยบหยบ หมันลักขบฏแล้ว
 คั้นว่ากับเพลงบอกเนตร
 ใ้เอนหมันไม่มีไหร
 เป็นเพลงบอกจนน้ำใจ

ช่างสบช่างแคล้วมาเอาเหตุ
 หมันเปรตตั้งร้อยหน
 เอาตาบอดใหญ่ขึ้นมานิพนธ์
 หรือมึงไม่ใหญ่ขึ้นกัน

แต่คนตัวใหญ่นั้นเขาว่าประเสริฐ
มีเครื่องอุปโภคอย่างยิ่ง
ที่เป็นเชื้อพรหมอุดมศักดิ์
ไอ้ผอมผอมพรรคินั้นกะเพลงบอกเนตร

เป็นเชื้อพรหมมาเกิดแต่เทวโลก
พร้อมไปทุกสิ่งสรรพ
ที่มีภูมิพัคตรทั้งผิวพรรณ
หมันเปรตนรกกา...ชวิญเหอ

หรือ การประชันคารมระหว่างเพลงบอกรุ่ง กับเพลงบอกปานบอด ว่า

เพลงบอกรุ่ง ระบุว่า

เราเปรียบปานเหมือนชูชก
เรื่องหัวไม้ขอทาน
คนดันเขาไม่เกรง
แต่ว่าคนด้านเหมือนปากนั้น
พัทลุง สงขลา
ถ้าปล่อยให้ปานขอก่อน
เพราะมันเป็นเชื้อหงส์ชูชก
จะไปไหนคนเหลือย

มันสกปรกอยู่กลางบ้าน
ใครใครไม่รานหมัน
สำหรับนักเลงทุกวัน
ถึงฉันทก็เกรงใจ
ตลอดมาถึงเมืองคอน
คนอื่นไม่พักไขว่
มันสกปรกเกินไป
เรื่องที่มันขอทาน

เพลงบอกปานบอด ระบุว่า

ฟังเสียงรุ่งคนรู้
เป็นชูชกรับว่าจริง
ทั้งพี่น้องชาวบ้าน
แต่จะเปรียบรุ่งผู้วิเศษ
ปานชูชกเข้ามาวอน
ทั้งลูกเมียและเหลนหลาน
จะขอสิ่งใดรุ่งนาย

พิเคราะห์ดูช่างหยิบยก
เพราะว่ายิ่งเรื่องขอทาน
ทุกท่านก็เข้าใจ
ให้เป็นพระเวสสันดร
รุ่งให้ไม่เหลือใคร
รันชูชกปานขอไป
แกต้องให้รางวัล

เพลงบอกรุ่งเรืองได้ว่า

กูไม่เป็นเวสสันดร	เพราะจะเดือดร้อนที่สุด
กูจะเป็นนายเจตบุตร	ที่ร่างกายมันคับขัน
คอยยิงพุงซุง	ที่สกปรกเสียด้าน
ถือเกาทันตซ์ขวางไว้	ไม่ให้มึงเข้าไป

หรือปฏิภาณไหวพริบของเพลงบอกเอี่ยม – นายศรีนุ้ม ที่แต่งกลอนเพลงบอกให้
พระภูมิเจ้าที่ ขณะที่ดินเข้าไปในเขตบ้านเพื่อเล่นเพลงบอกความว่า

พอมมาถึงปากประตู	ชวนกันหยุดอยู่พुरुพร้อม
ยกหัตถ์น้อมกรเื้อ	ขึ้นเหนือเกศา
ไหว้พระภูมิผู้มีฤทธิเดช	เที่ยวรอบขอบเขตรักษาคามา
ท่านมีฤทธาเชี่ยวชาญ	น้ำใจท่านหาญกล้า
กินแต่ยาล้าพวงคงใจหาญ	ถ้าหมูปัจจามิตรคิดจะเข้ามา
ทำวณนทรีท่านจะโกรธา	ตำแมลงกาย
ถือหอกเล่มใหญ่	เท่ากับใบพาย
มุ่งมองเหล่าผู้ร้าย	หมายจะเบียนผลาญ
พวกเราบรรดามา	พวกเราอย่าตกใจ
ทำวเธอไม่ทำภัย	พวกเรามาขอทาน
ทำวณนทรีท่านรู้แท้	ท่านรู้แน่ว่าลูกหลาน
ทำวเธอเรียกเบิกบาน	ใบกระดาดราย

2. คุณค่าทางสติปัญญาที่เกิดแก่ผู้ฟังเพลงบอก

คุณค่าทางสติปัญญาที่เกิดแก่ผู้ฟังเพลงบอก จะได้จากสาระต่าง ๆ ที่นักเพลงบอกได้ถ่ายทอดผ่านกลอนเพลงบอกมายังผู้ฟัง ซึ่งสาระความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้น ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ สภาพสังคม ประเพณี ศาสนา เกียรติภูมิอื่น ๆ

2.1 ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์

ในการเล่นเพลงบอกนักเพลงบอกจะสอดแทรกความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์เพื่อแสดงถึงภูมิรู้ไม่จะเป็นประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง ประวัติศาสตร์สถานที่ ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสิ่งของต่าง ๆ เช่น กลอนเพลงบอกยกพระเกียรติพระมหากษัตริย์ไทย และได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ ของนายเนตร ชลารัตน์

สองกร่อนน้อมค้อมศิระชะ	น้ำจิตอหังตั้งเอาบุญ
ขอไหว้คุณพระรัตนะ	ตั้งนโมตัสสะ
ไหว้พระทั้งสามงาม	.....
หนึ่งสมเด็จพระมหินทร์	ที่ได้เป็นปิ่นไตรภพ
ตลอดจบโลกธาตุ	ทั้งทั่วนิवासสาม
พระสูวิมุติหลุดล่วง	พ้นไปจากห่างของกาม
ท่านทรงพระนามทั้งเก้า	นบกันเป็นค้ำมูล
นมัสการคุณพระธรรม	เท่าที่ได้บำรุงสัตว์
ใครปฏิบัติเอาไว้	พระธรรมไม่หายสูญ
ยิ่งกว่าดวงแก้วเจียรไน	พระธรรมนี้สิ่งไพบูลย์
แจ้งจัญญทั่วหล้า	ตลอดโลกการ
นอบน้อมพระสงฆ์สาวโก	ของพระพุทธโธเรื่องระยับ
ได้สดับพจนัง	พระองค์ได้สั่งสอน
ยังคุณพระธรรมมีอยู่เก้า	ที่เป็นเนาโลกอุดร
ขอมาดบรื้อนในกาย	ครั้งนี้ให้หายไป
ชเนติชนกาอุโพธิ์	คือคุณพ่อแม่เราทั้งสอง

เคยรอประคับรับประคอง
 เลี้ยงมาในครรรักจนวันคลอด
 จะเอาสิ่งใดมาเปรียบ
 แน่นกว่าฟ้าหนากว่าฝั่ง
 จะยกมาเปรียบก็ยอดยิ่ง
 ไหว้บุญคุณครูอุปัชฌาย์
 ทุกคืนวันมาดัดบร้อน
 ทั้งชาตินี้และชาติหน้า
 ให้ไปรงเหมือนอย่างต่างแห
 ทั้งสิ่งที่ใหญ่และสิ่งทีน้อย
 ขอให้ได้เห็นหนทาง
 ขอนอบน้อมวันทาพระราชิน
 กระเดื่องเดชเลื่องลือสิ้น
 พระเรื่องอำนาจและวาสนา
 จนชาวไทยอยู่กันรอด
 ไหว้องค์พระร่วงเป็นดวงดริภ
 ได้ตั้งนิเวศน์แต่โบราณ
 พระฆ่าขอมขับดับชีวิต
 สร้างศาสนาให้ถาวร
 ชุนรามคำแหงมหาราช
 ทั่วทุกทิศยอมขยายด
 ได้ทรงเปลี่ยนอักษรศาสตร์
 ปัญญาไวเหลือจะเปรียบ
 พระองค์ทรงสลักศิลาจารึก
 เดชกษัตริย์ชาติลือเลื่อง
 สุโขทัยราชธานี
 ไทยเราได้อยู่ร่วมกัน
 พระทรงธรรม์สวรรคต
 ประชากราชภูรีอันกลุ่ม

ให้เราได้ฝั่งใส
 เราท่านได้รอดเจริญวัย
 โลกนี้มีเทียบทัน
 จะนำมาตั้งมาเทียบ
 กว่าอื่นทุกสิ่งสรรพ
 ทั้งสองของข้าเข้าด้วยกัน
 ให้ลูกนี้ผ่อนเย็น
 ขอให้ดวงปัญญาอันมากแท้
 เช่นเราเคยแระเห็น
 รวมแล้วทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์
 เป็นที่สว่างใจ
 พระผู้เป็นปิ่นประเทศ
 เพียงพื้นแผ่นดินไหว
 ตั้งแต่เป็นราชาธิปไตย
 ชีวิตตลอดมา
 ควรจะยกขึ้นใส่เกศ
 เน้นนานมาหนักหนา
 แล้วตั้งตอดิตไทยมา
 เนืองมาแต่ก่อนไกล
 กษัตริย์ชาติเรืองฤทธิ์
 ใครใครก็หวาดไหว
 ตัวขอมให้เป็นชาติไทย
 กษัตริย์ใดจะเทียบทัน
 ให้ไทยเราได้นึกประวัติศาสตร์
 ตั้งมาแต่เมืองสวรรคต
 เป็นที่สูงศรีพรายพรรณ
 ตลอดนิรันดร
 สุโขทัยก็หมดอำนาจ
 ดั่งไฟมาสุมซอน

ทางแห่งไทยโรยรา	ลงไปเสียกว่าครั้งก่อน
ละความถาวรมาตั้งจุด	กรุงศรีอยุธยา
กษัตริย์นั้นมีสามสิบสี่พระองค์	ได้เข้าดงรวงชนชาติ
ทั้งพิทักษ์รักษาราษฎร์	พร้อมไปทั้งศาสนา
จะกล่าวแต่ผู้ที่สำคัญ	ปกครองเขตชั้นทศสิมา
คือหนึ่งองค์พระนเรศวร	ชื่อเสียดงท่านนวลนาน
พระองค์ทรงยุทธหัตถี	เข้าไปราวีกกลางทั้งกว้าง
เข้าชนช้างกับพม่า	พระทัยท่านกล้าหาญ
พระฟาดด้วยพระแสงของ้าว	ไปตัดเกล้าพม่ามาร
ตามรุกรานทัพพม่า	ใกล้ใกล้หงสาวดี
องค์ต่อมาพระนารายณ์มหาราช	พระองค์เป็นชาตินักรบ
พระเกียรติจับเฟืองฟุ้ง	ตลอดทุกกรุงศรี
พระองค์เป็นนักอักษรศาสตร์	พระองค์เป็นพระราชาภิ
ซำยังมีศรีปราชญ์กัน	เสมือนที่บรรยาย
แล้วไหว้คุณพระศรีสุริโยทัย	พระองค์บรรลีย์ในกลางศึก
ด้วยความรำลึกถึงชาติ	พระทัยท่านมาดหมาย
ถึงคุณพระแม่ดับขันธุ์	ชื่อเสียดงยังพรรณราย
ชมภิปรายทุกชนนี้	พระยอดสตรีไทย
ต่อนั้นมาไหว้คุณพระเจ้าตาก	พระทนลำบากผู้ยืนหยัด
ผู้จังหวัดอยุธยา	พระคุณปรากฏใส
ครั้งบ้านเมืองเราโรยรา	ย้ายพวกพม่าทำภัย
มาเผาไฟจนสิ้นสุด	กรุงศรีอยุธยา
พระองค์ต้อนรับไปรณรบ	เข้าสมทบเข้าต่อต้าน
พม่ามารบแพ้พระองค์	คืนกลับไปหงสาวดี
เลื่อนเมืองมาตั้งไว้ฝั่งธนฯ	พร้อมด้วยพหลโยธา
โคควายช้างมามีจับ	พระสร้างไว้ครบครัน
ทั้งเศรษฐกิจพานิชการ	ทั่วทั้งสถานเจริญ
ในภูมิภาคพื้นรุ่งเรือง	คล้ายกับเมืองหวัน

ครั้งพระองค์ดับชีพชีวิต	กษัตริย์อื่นมาติดต่อกัน
มาสร้างเขตชั้นฟ้าโลกา	กรุงเทพมหานคร
คือพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก	สมบูรณด้วยโภคสมบัติ
แก้วแก้วเนาวรัตน์วิจิตร	ขององค์มหิศร
ชนต่างเข้าน้อยและใหญ่	เข้ามาอาศัยนคร
พระองค์ทรงต้อนรับไว้	เป็นมิตรสหายกัน
แล้วให้การศึกษาขึ้นมาครบ	มีตามขนบธรรมเนียม
ความรู้เรียนให้แรมเร็ด	ปัญญาท่านเฉิดฉิน
บ้านเรือนตึกกว้างสะอาด	ทหารของชาติก็มากครัน
จนพระทรงธรรมมีคินสถาน	ไปสู่วิมานแมน
ราชการที่สองพระพุทธเลิศล้ำ	มีดวงปัญญาดังภาณุมาศ
ทรงชักชาติลากจูง	ให้ชาติขึ้นสูงแสน
ตลอดจบพิภพลิน	ทั่วไปทั้งทุกดินแดน
ใครจะแมนละม้าย	ครั้งนั้นหรือไม่มี
มีนักกลอนสุนทรภู่	คล้ายคล้ายกับอยู่ข้างอาสน์
พระทรงประกาศคำกลอน	เป็นอักษรศรี
สุนทรว่าผู้รู้หลัก	ได้เป็นที่นักกวี
เสมอศรีปราชญ์กวี	แผ่นดินพระนารายณ์
องค์จักรกรี่ถึงที่แก้ว	ขอโน้มเกล้าบังคมบาท
พระภัทรมหาราช	ที่ไทยเรามาจดหมาย
องค์บรมสมเด็จพระราชินี	ทั้งสองสูงศรีเพริดพราย
ตั้งหนึ่งได้จากฟากฟ้า	เสด็จลงมาดิน
น้ำพระทัยท่านใสแจ้ว	ตั้งหนึ่งดวงแก้วผลึกา
ทั้งธรรมะก็ล้ำเลิศ	ความรู้ท่านเฉิดฉิน
มีเมตตาคุณาราชภูรี	ประชาชาติทั่วธานีนทร์
ใครอาตุลดินท่านพระราชทาน	ให้สุขสำราญใจ
ตลอดเจ้าหญิงฟ้าชาย	ขอโน้มถวายได้ฝ่าพระบาท
พระยุพราชองค์กษัตริย์	มีดวงมนต์ไส

ทั้งพระราชวงศ์พระราชาธานี
จงเกษมโสภขสันต์

ขอจงสุขศรีวิไล
ตลอดนิรันดร

หรือกลอนเพลงบอกเล่าถึงประวัติของนักเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของนาย
เนตร ชลารัตน์ ความว่า

ขอเสกสรรบรรยายกลอน	ของชาวนครศรีธรรมราช
ไหว้พระธาตุแทนไตรรัตน์	ขององค์พระสถิตา
บูชาพระขึ้นมาก่อน	ต่อจากนั้นบิตรมารดา
ครูปัจฉาย์สิ้นเสร็จ	รวมเข้าเป็นเจ็ดอย่าง
ขอตั้งใจขอได้จง	บทร้องลงบุญมาสอง
เมื่อจะร้องกลอนไทย	ขอให้ใส่วสวาง
ขอให้ภิญโญปัญญาอด	เห็นตลอดทุกท่าทาง
เพื่อจะอ้างให้โก้	ในแถวของเมธี
ต่อในวันทาพระมหากษัตริย์	นับให้ดัดดัดกันไป
ตั้งแต่กรุงสุโขทัย	แดนดาววิไลศรี
ราษฎรได้เป็นสุข	ตลอดมาทุกวันนี้
จนถึงจักรีวงศ์ที่เก่า	น้อมเกล้าบังคมไท
ทั้งบรมราชินีนาถ	พระแม่ผดผาดผิวพรรณ
ทวยได้ว่าจากสรวงสวรรค์	แต่ไม่ทราบที่ชั้นไหน
ทั้งสองพระองค์ท่านทรงธรรม	แสนเลิศล้ำแลวิไล
เมื่อดูไปทุกทุกอย่าง	คล้ายหน่อพุทธางกูร
เรื่องประกาศเขาวงกต	แต่ในอดีตใช้ได้
ในคำที่เรียกกันว่าไหว้	เป็นสิ่งไม่หายสูญ
เมธาวีมีคำพร้อง	จัดว่าเป็นของสมบุญ
ได้เกิดทุนผู้มีคุณ	ตัวเราก็อุ่นใจ
ตัวผมเพลงบอกชาวนคร	ขอเล่าไปก่อนสักครู่
เพื่อจะได้รู้ความฉลาด	ชาวนครขนาดไหน

ท่านผู้เฒ่าเคยเล่าเรื่อง	ถึงนางเรืองบ้านนาใน
เคยปราศรัยกลอนแปดบท	ชาวเราได้จดจำ
ท่านดีเด่นอยู่ได้หลายสิบปี	พอสิ้นชีวิตก็เจียบหมด
กลอนแปดบทหล่มจม	สิ้นสิ่งที่คมขำ
มีเพลงบอกรุ่งเรืองงาม	หลายชื่อนามท่านผู้นำ
เช่นนายขำ ขุนประดิษฐ์	ชวนกันเริ่มคิดกลอน
นายควายนาสารท่านพานรวิเศษ	เข้ามาสมัครเล่นด้วย
อีกนายช่วยเสมาชัย	ปากกล้าดังไกรสร
นายสุขประชาญ์ฉลาดล้ำ	กล่าวถ้อยคำอันงามอน
มารุ่นอ่อนขุนชำนาญ	รู้จักวิจารณ์ดี
ได้จดจำคำคนเก่า	ที่มีลาดเลาสื่อเลื่อง
รู้รุ่งเรืองเรียงประดิษฐ์	ไม่ใช่เป็นศิษย์ศรี (ศรีประชาญ์)
มีท่านเจ้าคุณแม่วงวัดท่าโพธิ์	องค์หนึ่งได้เป็นโมที
รับรสกวีเอาไว้	ทำได้เล่าให้ฟัง
เขียนเรื่องศาลาประดู่หก	กลอนท่านดังตกจากเมฆ
ฟังวิเวกแดนดิน	สุดแสนถวิลหวัง

หรือบทเพลงบอกเล่าประวัติท่านเจ้าคุณพระรัตนธัมม์ (ม่วง) วัดท่าโพธิ์ ของนายเนตร
ชลาทัศน์ ความว่า

จะแต่งสร้างตั้งนิยาย	แต่มิใช่เรื่องชาดก
จะร้อยกท่านเจ้าคุณม่วง	องค์นี้ดังดวงแห
เอากำเนิดเกิดปากพียง	ข่านหรือฟังไปลองแล
เรื่องพ่อแม่จะเล่า	ให้พอได้เข้าใจ
โยมผู้ชายชื่อนายแก้ว	ถนัดแล้วไม่พูดถลา
โยมผู้หญิงชื่อแม่ดำ	เช่นคำผมปราศรัย
ตำบลบ้านหมากท่าพญา	ได้เกิดรูปร่างผู้เลิศไกร
ติดอยู่ในจังหวัดนคร	เนื่องมาแต่ก่อนกาล

คือพ่อคุณเจ้ามาเข้าครรรภ์
 ว่าท่านได้ศษชาติ
 เป็นช่างเผือกผู้ผิวพรรณ
 ชนชาวบ้านต่างชม
 แต่กฤษณ์นั้นร้อนจิต
 จึงขอยกระแสด
 รู้สึกตื่นท่านพินกาย
 พอรุ่งตะวันตรงมาหา
 นางเล่าสิ้นสุบินนิมิต
 ลูกเราต้องมีบุญญา
 คนผู้อื่นนับร้อยพัน
 ลูกเราเป็นผู้ชาย
 อองเมียวต่างหัวเราะ
 ไม่เชื่อคอยแลแม่ดำ
 ถ้วนทศมาสก็คลาดคลอด
 เป็นกุมารผู้ชาย
 ตั้งชื่อว่าม่วงงามช่วงโชติ
 สุดที่รักอยู่เคียงข้าง
 ฝ้าเลี้ยงดูทุกคืนวัน
 นั่งนอนยืนเดินตามพิสูจน์
 หกเจ็ดขวบรู้เชิงเช่น
 ไม่เลอะเลือนล้ำลวน
 เขาโบจากตัดหัวตัดท้าย
 เรียกเพื่อนที่อยู่ใกล้เขต
 เด็กหญิงชายในท้องทุ่ง
 มาก้มเกล้าฟังธรรมเม
 นี่เป็นความมหัศจรรย์
 จนชนชาสมคะเน

โยมหญิงท่านฝันประหลาด
 แสงงามเลิศมาตฐาน
 วงงาวอบอันโอฬาร
 ว่างามอุดมครัน
 บ่ายหน้าสู่ทิศตะวันตก
 ตามคุณของแม่ฝัน
 นิ่งเสียดายอยู่ครันครัน
 นายแก้วผู้สามี
 นายแก้วชื่นจิตบอกว่า
 เป็นผู้สง่าศรี
 ใครเลยที่ฝันได้ศรี
 ตามแบบทำนายมา
 ว่าบุตรเราเหมาะแก่
 จงจำเอาไว้หนา
 ผู้ดีท่านลอดครรรภา
 พ่อแม่สบายเกิน
 พ่อแม่ปราโมทย์ยิ่งนัก
 ไม่มักหางเงิน
 จนลูกชายนั่นจำเริญ
 เด็กนั้นก็พูดดี
 ท่านเคยเที่ยวเล่นกับเพื่อน
 ท่านพูดได้ถ้วนถี่
 แล้วเลยขยายอย่างคัมภีร์
 มาฟังเราเทศนา
 ต่างคนต่างมุ่งมาหมอบฝ้า
 ต่างคนก้มเกล้า
 ของพ่อม่วงนั้นเป็นมา
 มาอยู่วัดมเหยงคณ์

เป็นศิษย์ท่านการามจู
 เข้าบวชเนรมตามวาระ
 ท่านการามมาทำโพธิ์
 ความตกลงอาจารย์จู
 วันพระใดไม่สมภาร
 แสนบัญญัติแม่บ้านย่า
 กระผมก็ไม่บัญญัติยิ่ง
 ผู้ถึงวันไซ้คะตา
 เมธิญกรมหลวงวชิรญาณ
 เห็นวัดนี้ใหญ่โต
 เทียวตรวจดูรอบวัดวา
 พบสมภารเจอปะมวง
 มีบุคลิกลักษณะ
 นั้บพันนั้บร้อยในนครศรี
 สมเด็จท่านต้องนั้บยา
 ทรงตักเตือนว่าไปบางกอก
 ไปอยู่วัดมกุฎกษัตริย์
 วันไซ้คะตาขึ้นเมื่อใด
 เจ้าคุณฟังใจขึ้นหวิบ
 นั้บรักหวงก็ต้องตาม
 เข้ากรุงเทพสองเสพสุข
 ไม่ด้าด้อยไม่ตั้งตวด
 อยู่สี่ปีได้สี่ประโยค
 เลื่อนเข้าสู่ชั้นมหา
 อำนาจบุญเป็นตบะ
 ท่านประพาสวัดมกุฎ
 พระทรงไต่ถามกิจจา
 พระภูมิโสมนัส

ได้เรียนรู้ตามเกณฑ์
 จนเลยเป็นพระสงฆ์
 ท่านก็เฝ็ดติดตามองค์
 อยู่ไหนก็อยู่กัน
 เขามนต์ให้ท่านเทศนา
 รู้จักพระธรรมชั้นดี
 จะกล่าวแต่สิ่งสำคัญ
 ท่านสร้างมาช้านาน
 เสด็จมาสถานนครศรี
 เป็นที่รโหฐาน
 เทียวทัศนากทุกอาคาร
 งามดูจดวงเดือน
 ท่านงามกว่าพระย่อยย่อย
 รูปใดไม่มีเหมือน
 ช่างสวยติดตาเลือนเลือน
 เราไม่ได้หลอกหลวง
 ตั้งปฏิบัติพระชี่
 จะได้เข้าเฝ้าในหลวง
 ดั่งน้ำทิพย์มารดทรง
 ลาท่านการามจู
 ค่ำรุ่งรุกเรียนไม่นาน
 เคารพในหมวดหมู่
 ทางธรรมทางโลกรอบรู้
 จัดเจนทางบาลี
 ทราบถึงพระมหाराช
 เห็นสงฆ์วิสุทธ์ศรี
 ว่าเกิดมาร่วมเดือนปี
 ขึ้นขอบพระหทัย

ตั้งเป็นศิริธรรมมุณี
 ว่าปัญญากระพือเพื่อ
 พอดีท่านการามจุ
 เจ้าคุณครรโลกกลับมา
 พระศิริธรรมมุณี
 แลนสามารถทางธรรม
 การพัฒนายิ่งกว่าชน
 กฐินทานท่านปล้ำปลุก
 ศาลาสร้างไว้ก็หลายแห่ง
 ข้าชุดคลองคดให้ตรง
 อยู่ไม่ข้าพลันชั้นราช
 ท่านคิดดีสร้างโรงเรียน
 วัดท่าโพธิ์ตั้งลงก่อน
 แล้วจัดตั้งที่ปากพูน
 นามชื่อวัดศรีมงคล
 ที่เขตแคว้นศรีมงคล
 ต่อไปนั้นวัดปากกิว
 ท่านสร้างให้เพราเพริศ
 วัดปากกิวนั้นสมภาร
 ฉายานั้นชยเสโน
 ทุกโรงเรียนประชาบาล
 ล้าบากแรงให้ร้อ
 กลับหันหลังมายังเมือง
 ให้บุรีชาดมัยม
 ขอตั้งโรงเรียนเบญจมะ
 พระนเรศให้สมรัก
 แต่เดิมตั้งขึ้นท่าโพธิ์
 มาตั้งสถานหน้าเมือง

ว่าท่านนี้กลับท่าโพธิ์
 ชาวบ้านคงเลื่อมใส
 ท่านดับสูปรโลกไป
 ทำศพท่านอาจารย์
 ท่านสร้างความดีไม่ขาด
 ตั้งอยู่ในกรรมฐาน
 ประเดี้ยวทำถนนสร้างสะพาน
 เที้ยวทอดไปทุกปี
 เจ้าคุณจัดแจง
 ไหลลงชลาศรี
 ท่านผาดขึ้นเทพกวี
 ได้ดาษเดียรแดน
 วัดพระนครตั้งที่หลัง
 ขึ้นให้จำรูญแสน
 ในที่นั้นชนชาติแคลน
 แหกไทยอยู่ปนกัน
 ที่ตั้งอยู่ทิวแถวไม้
 ปากกิวก็เจ็ดฉัน
 เขาชื่อว่าพ่อท่านจันทร์
 รูปร่างท่นโสภี
 ท่านบริหารหลายแห่ง
 จบลงเพียงป.สี่
 หลายราวเรื่องคิดมากมี
 ยิงชาติอุดมการ
 ต่อพระชาติติยะเรื่องเดช
 เจ้าคุณสมัครสมาน
 แต่ยังไม่มโหฬาร
 เจ้าคุณอบรมหลายแห่ง

ที่ทำวังตั้งข้างถม
 เทียวชอมแปลงจบขจร
 จนเลื่อนขึ้นธรรมโกษาจารย์
 ด้วยเกิดกรณีสหชาติ
 เบญจมารชุกติ
 โชคดีได้มาเมืองเรา
 โรงเรียนกัลยาณี
 ขนต่างดอนชาติต่างด้าว
 อึ้งค้าย่ายท่านอุทิศ
 เป็นเก้าแก่นงเปิด
 เหมือนสร้างแทนให้เจ้าคุณ
 นึกอะไรมักประสบ
 ประการหนึ่งจะขออ้าง
 เป็นโรงยาวยึดไป
 ถึงเดือนสามแรมแปดค่ำ
 มาทุกวันยิ่งเจริญ
 เมื่อกลางคืนแรมเจ็ดค่ำ
 มากล่าวกลอกตอกกลอนกัน
 คนไหนดีมีฉลาด
 ช่างฝ้ายไหนที่ฟ้ายแพ้ว
 นักรรมะก็พูดกัน
 เจ้าคุณท่านตัดสินมา
 ด้วยท่านมีปัญญาญาณ
 ตาเห็นทั่วพระธรรมจักร
 ประการหนึ่งนักกวี
 ใครฉลาดท่านจดจำ
 หนึ่งนายเรื่องบ้านนาใน
 ตายไปนานไม่น้อย

เจ้าคุณอบรมหลายแห่ง
 จังหวัดนครศรี
 โด่งดังสะท้อนธณิ
 กับพระนรินทร์
 องค์พระบาททรอุทิศให้
 สูงยิ่งภูเขาชร
 ได้เกิดมีในนคร
 เขาสร้างให้ชาวไทย
 ด้วยการสนิทใจแน
 ดั่งเพชรที่ดวงใหญ่
 ด้วยท่านมีบุญเกินไป
 ท่านได้ครบครัน
 คุณท่านสร้างที่น้ำขาว
 ตั้งอยู่ในไพรส์ณท์
 ป่าวคนมาทำบุญกัน
 นักบุญแสนเพลินใจ
 ท่านให้นำนักเพลงบอก
 ฟังเสียงสนั่นไหว
 ดีพิณพาทย์ส่งเพลงไป
 ที่หลังค้อยแก้ตัว
 เข้าถึงชั้นปรมัตต์
 ครั้งครั้งก็น่าหัว
 น้ำใจบานดังดอกบัว
 รู้เห็นในหลักการ
 เกิดนครศรีธรรมราช
 ไว้ทุกคำชาน
 แดบทไวแสนเชี่ยวชาญ
 รวรวาสักร้อยปี

<p> ต่อนั้นมามีเพลงบอก ขุนประดิษฐ์ชื่อขจร ปรีชาควายนายพานรักษ์ บทกลอนนี้เจ้าคุณม่วง ขุนชำนาญท่านหนึ่งกัน ท่านร้อยกรองไว้อภิเษย ภายหลังกวีเกิดปากพั่ง แต่ต้องแพ้คนโด่งดัง มีนายรุ่งบ้านทอนช้าง รู้กันกับเนตรวัดจันทร์ ท่านเจ้าคุณท่านกล่าวเหตุ รู้กันไปกับนายปาน เรื่องยกตนลงชมท่าน เป็นเสนียดติดอยู่ เจ้าคุณท่านรัตนธัช เพิ่งทำลายจากโลกส่อง ว่าย่อย่อพอพึงรู้ เนตรยังคิดว่าตัวอ่อน จำเรือบทจาริกบุญ บำเรอศรีบำรุงศักดิ์ เขวชวนผลไว้ไว้ จึงเบิกบทจำแบ่งบุญ กลัวจะสิ้นกลิ่นจะสูญ นึกสะท้อนนอนอนสะท้าน แปรดลิตปีครบเสร็จ คงไม่คลาดคาคไม่แคล้ว รู้ว่าที่วัดท่าโพธิ์ จึงเสกสรรจิตส่งสอง </p>	<p> กล่าวกลอนออกประกอบกิจ จังหวัดนครศรี ล้วนแต่เป็นนักกวี จำไว้ในดวงแคว คนสำคัญมืออยู่สอง เดียวนี้ได้เผยแพร่ รอดหลงดังเหมือนเสียงแตร ปานบอดเขาพังไกล บทกลอนสลับสลายดับ จนท่านชีวาวาย ว่านายเนตรไม่แพ้ใคร จนท่านชีวาวาย เรื่องนี้เป็นการน่าเกลียด ในโลกไม่รู้หาย ท่านบัญญัติสอนผมไว้ เมื่อแปดสิบสองปี ไม่ใช่ว่าผู้บัณฑิต ในเมืองนครศรี ผู้มีคุณบุพการี ไว้ให้พวกนักกลอน ก็พานี้ให้วัยรุ่น ตามแบบเจ้าคุณสอน ไม่สมบุญน้ออย่างเก่าก่อน อายุก็นานครบ รอคอยนายเพชรมาต แน่แล้วทำลายชั้นนี้ ว่าเนตรไหวเจ้าคุณกัน ลงเป็นทำนองใน </p>
---	--

ดวงกุศลเข้าสู่
เห็นธรรมชาติตามพิชิต
อยู่เป็นพาลอย่าหาญพบ
คำปราศรัยหม่อมมี

ตายแล้วเกิดเป็นหมู่ปราชญ์
อย่าเที่ยวตะขิดไขว่
ให้หลักหลบซึ่งโพยภัย
หมดลงเพียงนี้เลย

หรือบทเพลงบอกเกี่ยวกับตำนานพระบรมธาตุ ของนายเนตร ชลารัตน์

ก่อนแต่บรรยายยกมือไหว้พระธาตุ
มาตั้งเหนือเศกให้เฟื่องฟู
ท่านรัตนธัมมณี
เคยได้สั่งสอนเสกสรรค์
บิตรมารดาพระมหากษัตริย์
ให้ดวงปัญญาไหลเชี่ยว
วันนี้ผมร้องสนองศิลป์
ทุกนางนายยอดอนงค์
เป็นศิลป์เก่าของเราชาวนคร
ให้รู้ประดิษฐ์ทุกตอน
กระผมเนตร ชลารัตน์
เช่นท่านศรีปราชญ์เมธา
อีกท่านข่อย่ากลอนคือสุนทรภู่
รศกวีวิเศษคงอยู่
มั่นสิ้นชีวิตท่านยังเชื่อ
ได้เกิดใกล้ชาติติเยศ
ผมมานั่งร้องเล่นศิลป์
จะเก็บเอารสเอาชาติ
เหนือใต้กลางไม่ลือทั่ว
มาโรยร่วงไปเสียเปล่าเปล่า
เดชะธานีสองคินัลย์
ทุกทำนองเรื่องราว

บรมนาถโลกเชษฐ
ยอไหว้พระครูสอน
เป็นกาที่จังหวัดนคร
กระผมขอบรรยาย
มาช่วยกำจัดทุกไข
ออกเป็นเกลียวสาย
เป็นศิลป์ปนชาวบักษีได้
ฟังกันให้จงดี
อาจารย์พราหมณ์เหล่าศิษ
ตลอดคนครศรี
ยังไม่แน่ชัดว่าเป็นกวี
สมัยพระนารายณ์
ทั้งสองเจ็ดชูประเทศ
ดุจดั่งเสือที่มีลาย
ดุจดั่งเสือที่มีลาย
ผู้เจ้าประเทศไทย
กล่าววาหีนกลอนสดสด
ไม่ได้ขนาดไหน
ดุจดั่งดอกบัวที่บังใบ
เป็นเหยื่อของเต่าปลา
ขอให้ดวงใจใสสอง
ที่ผมมากล่าวหา

ยอไหว้คุณพระรัตนตรัย
 บิตุรามาตุเรศ
 สรรพภัยได้ไปสูญ
 กล่าวบทกลอนให้เรื่องรอง
 ทั้งทวยไทยและเทวฤทธิ์
 จงบันดาลให้ผมกล่าว
 ขอให้เข้าปรีชาธรรม
 ทั้งพุทธโอวาท
 จะว่าสิ่งใดที่ผมพินิจ
 ให้สุนทรวาทที่คล้อง
 เศษบุญท่านเจ้าคุณม่วง
 สูสถานพิมานแก้ว
 ท่านเจ้าคุณพระองค์นี้
 น้ำใจศิษย์สมัครเล่น
 ข้อธรรมะพระวินัย
 ทั้งอรรถทั้งแปรสารพัด
 ได้แนะนำกระผมเนตร
 รู้เรื่องทางปักษีได้
 ขอกตัญญูกตเวทิต์
 เป็นป่อเกิดนำหนทาง
 การศึกษาจังหวัดนคร
 โรงเรียนไทยเลิศล้ำ
 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ
 พระเดชพระคุณจงรัก
 สหชาติกับพระองค์
 มีบุญญาภิญาญเยี่ยม
 เป็นยอดกวีที่ดีเด่นสุด
 ได้รู้ภาษาไม่ระวาง

ยอดเยี่ยมยิ่งใหญ่ในโลก
 ท่านผู้เกิดเกิดศกกาย
 อย่าได้มีมูลมัวหมอง
 ถ้อยคำละอองกาย
 ที่ท่านสถิตใกล้ใกล้
 เรื่องราวไปตามกลอน
 ให้ปราดเปรื่องซึ่งคำพระ
 ซึ่งท่านประสาทสอน
 ขออย่าได้ผิดคำกลอน
 อีกทั้งวงวอ
 พอได้ลาล่วงโลกลับแล้ว
 ในที่อันแววไส
 เป็นที่บำรุ้งโลกภัย
 ในกตัญญู
 ท่านกล่าวออกไปเที่ยงแท้
 ไม่เคยจะขัดขวาง
 ให้รู้เหตุเห็นทุกอย่าง
 สุดแสนสบายใจ
 ที่ผมมีจงเป็นคุณเลิศ
 ให้ผมสว่างไส
 โบราณแต่กาลก่อนไกล
 เจ้าคุณท่านนำมา
 พระองค์ประสิทธิ์เป็นการบุญ
 ต่อท่านเป็นหนักหนา
 ขัตติยวงศ์รัชกาลที่ห้า
 ใครเหลยจะเทียมทัน
 ทั้งกุลบุตรและธิดา
 บรรรเจ็ดแจ้งจัน

จัดว่าเป็นพ่อชาวเมือง	ทั้งบททั้งกลอนสารพัน
ท่านเสกสรรมากล่าว	ให้ศิษย์ได้เข้าใจ
เนตรเองตั้งมั่นนับถือ	พระผู้เลิศลือโนแดนด้าว
ทุกคำเข้ามาดับเข็ญ	ให้เนตรได้เย็นใส
จะกล่าวสรรพประดับกลอน	พากย์กวีอักษรไทย
ขอให้ใสรุไปร้อง	เมื่อกล่าวโครงกลอน
ขอจบคำรำประกาศ	จบคำอภิวาทพระคุณครู
จะอภิปรายดูเป็นหลัก	ในเรื่องของอักษร
กล่าวเพลงบอกเป็นลำดับ	สำหรับเมืองนคร
ครั้งแต่ก่อนท่านผู้เฒ่า	ที่เขาได้เล่ากัน
จังหวัดนครศรีธรรมราช	แต่ก่อนเรียกหาดทรายแก้ว
ดูวาวแววสารพัด	ดังเทพมาจัดสรรค์
ทะเลรอบเป็นขอบวง	เดิมเป็นแดนดงนาวัน
มีเรื่องสำคัญซ้ำจะเล่า	ให้ท่านได้เข้าใจ
มีพี่น้องสองเรา	ท่านได้นำพาองค์พระธาตุ
มาถึงหาดทรายแก้ว	แดนนี้ที่แววใส
แล้วฝังไว้ในทรายกรวด	แสงนั้นพุ่งพรวดขึ้นไป
สว่างไสวสุดสกา	แดนด้าวไพยมบน
ยังมีพระอรหันต์	ให้อุบัติพลันรุ่งดังแสงไสม
ท่านเหาะผ่านลอยโคม	พื้นไพยมมา
หยุดลงไหว้พระทันตธาตุ	ที่หาดทรายอ่อน
ทั้งสองกรรมคະเน	ตั้งขึ้นเหนือเกศา
ครั้งนั้นและเยาวเรศ	นางค์อัยสังเกตแลมา
นางเหมชาลาณารี	แสนจะดีใจ
พร้อมทั้งพระทณกุมาร	มานั่งกราบกรานขอไหว้
จึงอภิปรายทุกข์เข็ญ	ท่านได้เป็นไทร
ข้าพเจ้าไม่รู้จัก	สุดที่จะหักกล่าวไป
ท่านเป็นอะไรอย่าหลอก	ขอเชิญได้บอกมา

ส่วนพระอรหันต์	จึงรำพันเล่าจบ
เป็นชีณาสพจนแจ้ง	วันนี้แสวงหา
เป็นบุตรของพระตถาพจ	เล่าให้หมดที่มีมา
พอเห็นว่ามีพระ	สุดแสนสวาทเกิน
จึงลามามนัสการ	ยังที่สถานที่นี้
แสนเปรมปรีทุกอย่าง	ไม่มีจะห่างเหิน
จะบอกเจ้าผู้ประเสริฐ	เจ้าจงจะเพลิดจะเพลิน
จงจำเรียววัฒนา	ตลอดกายหน้าไป
สถานที่นี้กายหน้า	จะมีภาราโสภาส
ชื่อนครศรีธรรมราช	ตัวเจ้าอย่าหวาดไหว
มีกษัตริย์จากลγκα	สถาปนาขึ้นต่อไป
จงตั้งใจทำความดี	กายหน้าจะมีแว
ครั้งต่อไปในกายหน้า	เจ้ากลับจากลังกานิเวศน์
จงบอกเหตุล้าเนา	เอาไว้เป็นเถาแถว
จะมีกษัตริย์จากหงสา	ท่านผู้ปรีชาวิเวกแว
ศรัทธาแล้วล้าแลเลิศ	เป็นผู้ประเสริฐชน
จะมาสร้างองค์พระบรมธาตุ	ที่บนชายหาดแห่งนี้
ดูใต้อันบังเกิด	เป็นที่ประเสริฐผล
พระยาศรีธรรมโคกราช	จำหยุดเบื้องบพยุคล
พลัดขึ้นอุบลเกรา	เสด็จคลาจร
เหมชาลาทนกุมารเสด็จถึงลγκα	แล้วหวนกลับหลังมา
เหมือนอนุศาสน์ของท่าน	ที่เป็นอาจารย์สอน
นางเจ้าฝั่งธาตุที่หาดทรายแก้ว	ฝั่งแล้วในดินดอน
ดวงสมรگانดา	สุดสิ้นชีวัลย์
ครานั้นพระยาศรีธรรมโคกราช	ค่อยลีนลาศจากที่
หงสาวดีคือ	แดนดาวอันโตใหญ่
กับบาครุอีกสี่คน	จะบอกยุบลให้เข้าใจ
รีบครรรโลงนาวา	จากหงสาวดี

ได้มาก่อพระบรมธาตุ
 เป็นที่ล้าคัญอำเภอ
 แล้วให้มีการงานฉลอง
 ทั้งมโหรีขับขาน
 ตั้งชื่อศรีธรรมราช
 แสนเจ็ดฉายไพเราะ
 วัดโดยสูงสามสิบเจ็ดวา
 เป็นที่เกรงพระบารมี
 ให้สมโภชอยู่เจ็ดวัน
 มีสิ่งบันเทิงทุกอย่าง
 หนึ่งโนราก็มา
 สนุกแลแลล้าเลิศ
 สมัยหลังมีนักกลอน
 ชื่อว่าเรื่อนาโน
 ด้านแปดบทมีรสชาติ
 เป็นคนสำคัญปากคมกล้า
 นายเรื่องล่องลับแล้ว
 จึงตั้งกฎแรกเริ่ม
 ทั้งเพลงบอกออกเจรจา
 แสนศรีวิไลเมืองเรานี้
 ชุนประดิษฐ์ปรีชาควาย
 ยังอีกหนึ่งท่านพานรักษ์
 นายชำและชุนประดิษฐ์
 เรื่องปัญญาแคล้วคล่อง
 มีอีกท่านนายสุขปราชญ์
 ฝึกปากสุขรินทร์ดั่งกะทิงเปลี่ยว
 ชุนชำนาญนายมั่นคง
 ล่วงครรไลลอยลิบ

เอาไว้ที่หาดทรายนั้น
 ดั่งเมืองท้าวโกสีย์
 พอเป็นทำนองที่มี
 เข้ามาประสานเพลง
 ท่านประกาศชื่อไว้
 ชื่อเสียงก็เหมาะสม
 องค์พระธาตุนุ้ย่าเยง
 สุขแสนทิวในดวงแด
 มีเล่นกันต่างต่าง
 ต่างคนไม่ห่างแห
 มีทำเพลงปี่นำเสียงแตร
 เมืองเราประเสริฐครัน
 คนนี้แหละก่อนใคร
 ใครใครก็ชมขวัญ
 เลิศกว่าปวงปราชญ์ทุกวัน
 อยู่แถวบ้านนาใน
 หมดดีแววแปดบท
 ของดั่งเดิมเสียใหม่
 ในนครฯของเมืองไทย
 บังเกิดนายปรีชา
 ท่านผู้มีรายเลิศนัก
 รุ่งโรจน์กันหนักหนา
 ชื่อเสียงท่านติดต่อมา
 ว่าไหรักว่องไว
 เป็นคนฉลาดเฉลียว
 ลือกกันไม่หวาดไหว
 ความรู้จรงใจ
 ไปได้หลายสิบปี

แต่บทกลอนสั้นทั้งหลาย
 เจ้าคุณม่วงผู้ใหญ่โต
 ถ้าพูดถึงเพลงบอกไทยนั้น
 ต่อมาจนถึงเดี๋ยวนี้
 ในแคว้นแคว้นแดนปากน้ำ
 เพลงบอกรุ่งคล่องควาย
 ฝีปากท่านแหลมคม
 ใครต่อใครยกนายรุ่ง
 ถัดนั้นมา มีนายรอด
 เกิดที่บ้านบางตำเสก
 มีฉายาว่ารอดหลอ
 ต่อแต่นั้นชื่อโด่งดัง
 มีนายปานชี้ข้าง
 แต่หาไม่ดวงเนตร
 ได้ประชันกับรอดหลอ
 จนชีवालีย์ของนายรอด
 ที่ในถิ่นอินทร์
 กระผมคือนายเนตร
 ท่านพระคุณม่วงท่านรู้จัก
 ต่อปากกับนายปาน
 ถ้านับครั้งสิบครั้งกว่า
 ล่วงลับแล้วเมืองสวรรค
 ทั้งพ่อพระคุณม่วงก็ลาลับ
 ชีवालีย์ท่านลอยล่อง
 ยังมีเนตรเวทนา
 คงไม่แคล้วปลดเปลื้อง
 เป็นเพลงบอกที่แน่ชัด
 แต่ชื่อมีรุ่งโรจน์เรือง

มาหยุดได้วัดท่าโพธิ์
 เขียมโอวิไลศรี
 รุ่งเรืองเจิดจ้านับพันปี
 เพลงบอกยังศรีวิไล
 ชื่อเสียงโด่งดังเหลือหลาย
 ท่านได้ปราศรัย
 กลากลอนได้สมใจ
 ชื่อพายพุงชั้นครัย
 เพลงบอกยอดเขียมเอก
 กลั่นกลองเอกชัย
 จะเล่าแต่ชื่อสำคัญ
 ผุดที่เซาพังไกร
 ฝีปากช่างวิเศษ
 ช่างวิเศษใหญ่
 เล่าสืบต่อต่อกันไป
 นายรุ่งถึงวอควาย
 แหล่งกวีชอนน้อมเกศ
 มีเจตจำนงหมาย
 มีงานแล้วมักจะใช้
 ผู้มีฝีปากชาญชัย
 จนนายปานลีลาไปเมืองแก้ว
 สุขสันต์ไส
 สังขารดับล่วงไป
 คงได้แปดสิบสองบาท
 ร่างกายชรามากแล้ว
 ล่วงลับไปเมืองผี
 แม้จะไม่เทียมหัดปวงกวี
 ครั้งหนึ่งในเมืองคอน

ขอตกเดือนเหล่าอนุชน	คนที่เกิดมาภายหลัง
ใครมุ่งหวังเรื่องเพลงบอก	ฉันไม่ย่อนยอมจะสอน
ไม่ปิดบังอำพราง	แนวทางกลอนอันสุนทร
เพลงบอกจะได้ถวารเรื่องสวัสดิ์มัน	ชั่ววันรัตนกรกาล

จะเห็นว่าการที่นักเพลงนำเอาความรู้ทางประวัติศาสตร์มากล่าวสอดแทรกหรือร้องเป็นกลอนเพลงนั้น ทำให้ผู้ฟังได้รับความรู้เพิ่มพูนสติปัญญามากยิ่งขึ้น

2.2 ความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคม

ในกลอนเพลงบอกจะมีการสอดแทรกหรือกล่าวถึงสภาพสังคม ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม นักเพลงบอกจะถ่ายทอดเรื่องราวในสังคมปัจจุบันออกมาในรูปของกลอนเพลงบอก เช่น กลอนเพลงบอกกล่าวถึงสภาพสังคม ของ เนตร ชลาร์ตัน

ไทยที่ได้เป็นไทยมา	ด้วยเดชพระมหากษัตริย์
เกิดช่องซัดฆ่าชอมเชญ	ได้อยู่กันเย็นใส
พระราชามาสดุดุ	มาตั้งแต่สุโขทัย
ราษฎร์คนไหนที่สร้างเขต	ขึ้นเป็นนิเวศเวียง
มาเดี๋ยวนี้เปลี่ยนปกครอง	ดินแดนเป็นของทวยราษฎร์
อยากถืออำนาจมรดก	ประชุมกันถกเถียง
ใครได้เป็นรัฐบาล	เที่ยวกวาดเที่ยวกว้านเอาพอเพียง
เช่นสามเสียงสามทราชาย์	ชายชาติทั้งสามคน
การบ้านการเมืองเราหวุดหวิด	คอมมิวนิสต์ก็บุกมัน
คอร์ปชั่นทำของให้	แพงขึ้นมาทุกแห่งหน
ขึ้นเงินเดือนข้าราชการ	แต่มันเกิดรำคาญคนจน
รุ่งค้าขนเข้าโรงค้า	นอนจนกันตากลวง
ต่อไปใครเป็นนายก	เอ็นดูท่านช่วยปกป้อง
ريبปกครองให้ชาติดี	เบิกบานเช่นบัวหลวง

ทางศาสนาเริ่มแก้ไข	เอาธรรมไว้ในแตรดง
ชวนกันรักหวงพระราช	ให้มากขึ้นกว่าก่อน
ถือกันว่าพระชติยศ	เหมือนปีตุเรศของชาติ
ควรอภิวัตน์ถวิลหวัง	ไม่ใช่ผมสั่งสอน
พระคุณท่านเลิศล้ำมนุษย์	เหลือแสนที่สุดสาธ
ทุกๆ ตอนได้ตั้งรัฐ	ด้วยพระกษัตริย์ไทย
หมู่ปึกษาคณานก	มันย่อมยกหัวหน้า
นายฝูงพาโบกบิน	ไม่ว่าไปถิ่นไหน

หรือบทกลอนสะท้อนสภาพสังคมของเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน ของเนตร ชลารัตน์

โลกหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงมาก	ความลำบากยิ่งสูงสุด
มวลมนุษย์ที่เกิดมา	โลกเป็นที่อาศัย
เครื่องอุปโภคบริโภค	ที่ชาวโลกใช้ทั่วไป
กลับเป็นภัยอย่างมหันต์	นอกจากน้ำมันแพง
คนมั่งมีหกลิคนีรอด	ด้วยเขานี้ยอดกุศล
พวกคนจนหมดความสุข	ร้องครางกันทุกแห่ง
พวกพ่อค้ายังยิ้มเฉย	ด้วยเขานั้นเคยพลิกแพลง
ที่หมดแรงโรยรา	คือพวกทำนากิน
ไม่วัวควายใช้แรงจักร	มันแพงนักซื้อหายาก
ความทุกข์มากหม่นหมอง	ทั่วไปทุกท้องถิ่น
ร้อนรักโรมโถมนั้ด	คณะรัฐไม่ได้ยิน
พลเมืองคินดั่งจะดับ	ไม่มีจะจับจ่าย
วัวและควายใช้ก่อนรถ	เดี๋ยวนี้เกือบหมดประเทศ
นี่แหละเหตุความร้อนริบ	นำให้คนฉิบหาย
ถูกปล้นลักไม่ได้หยุด	ด้วยมากมนุษย์ใจร้าย
วันหาไม่พวกเลือดซัน	คุมพวกไปปล้นเอา
เจ้าหน้าที่มิสะเทือน	นอนกินเงินเดือนรัฐให้
ฆ่ากันตายเรื่อยเรื่อยไป	ไม่การอะไรเขา

ส.ส.ประชาธิปไตย
พวกรัฐชาติปิดปากหมด
แต่ก่อนลอบฆ่าในป่าดง
มัจจุราชนั้นบกระเป๋

สมัครเข้าไปช่วยเรา
คือไปก็อดตาย
เดี๋ยวนี้บินลงมาตลาด
มีอยู่ทั้งเช้าสาย

จากกลอนจะเห็นว่านักเพลงบอกได้บรรยายสภาพสังคม การเปลี่ยนแปลงต่างในด้านต่าง ๆ ในสังคม

2.3 ความรู้เกี่ยวกับประเพณี

เพลงบอกมีจุดกำเนิดมาจากการที่ชาวบ้านต้องการแจ้งข่าวเกี่ยวกับงานวันปีใหม่ไทยหรือสงกรานต์ โดยนักเพลงบอกจะเดินทางเล่นเพลงบอกไปตามบ้านต่าง ๆ เพื่อแจ้งวันสงกรานต์ ซึ่งการใช้เพลงบอกเพื่อบอกวันสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่และบอกรายละเอียดต่าง ๆ ของปีใหม่นั้น มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับชีวิตชาวบ้านชาวเมืองในสมัยเก่ามาก เพราะชาวบ้านชาวเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร ทำไร่ทำนา จึงจำเป็นต้องทราบว่าเป็นปีนั้น ๆ ฝนจะตกกี่ท่า มีนาคให้น้ำกี่ตัว นางสงกรานต์ชื่ออะไร ทรงเครื่องอาภรณ์และพาหนะอะไร เป็นต้น

ในปัจจุบัน เพลงจะใช้ในงานประเพณีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานศพ งานแต่งงานบวช ฯลฯ ซึ่งการไปเล่นในงานต่าง ๆ เหล่านั้นนักเพลงบอกมักจะสอดแทรกเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีนั้น ๆ แก่ผู้ฟังเสมอ เช่น เพลงบอกเกี่ยวกับประเพณีการบวช ของสุรินทร์ เสียงเสนาะ ความว่า

เรามาร่วมการงานนี้งานบุญ
ร่วมโนผ้าไตรเจ้านาค
ผืนผ้าจีวรเสมือนแผ่นฟ้า
ปกคลุมไว้สิ้นร่มรื่น
ผู้ไมทนามาช่วยสละทุน
มีสุขสบายทั่วหน้า

เราควรเจือจุนด้วยน้ำใจ
อาานิสงส์มันมากมาย
ผู้ไมทนาในพื้นดิน
สดชื่นฤทัยหมาย
รับเอาสวณบุญทุกนางนาย
ไม่มีโรคาพาน

ในวันนี้ฤกษ์ดีฤกษ์งาม
ผู้บวชกลับตัวเป็นเจ้านาค
คำว่าเจ้านาคในเรื่องนี้

เราได้ซัดน้ำโกนหัว
ผีปากวาจาหวาน
คือนาคนาคีได้บาดาล

กลอนเพลงบอกเกี่ยวกับงานบวชเนื้อหาส่วนใหญ่ นักเพลงบอกจะกล่าวถึงขั้นตอนการบวช หรือพิธีต่าง ๆ ในงานบวช ประวัติความเป็นมาของการบวช สั่งสอนนาคที่บวชให้ระลึกถึงคุณบิดามารดา เป็นต้น

หรือกลอนเพลงบอกเกี่ยวกับงานแต่งงาน ของระเบียบ คงเล็ก ความว่า

ฉันจะขอปฏิญาณเรื่องงานสมรส	ร้อยกรองกลอนสดชื่นให้ชดให้ช้อย
สายลมมันลอยพัดมาริว ๆ	นั่งดีดแต่ชีวิตา
ฉันขอกล่าวกลอนไว้สอนสั่ง	เชิญฟังสาวฟังที่ชามา
นั่งออกวาจากล่าวสั่ง	ด้วยความที่หวังดี
กล่าวทำนองกลอนไว้สอนใจ	น้องเหอตามในสุภาสิต
ฟังเกิดญาติฟังเกิดมิตร	เตือนใจของอดีต
เราเป็นหญิงควรหวังเพียงครั้งเดียว	จงรักษาเกลียวไว้ให้ดี
ถ้าหากเสียที่ตัวนได้	พี่น้องจะอายนาน

กลอนงานแต่งจะมีเนื้อหากล่าวถึงพิธีการหรือประเพณีปฏิบัติในงานแต่งงานแล้วนั้น ยังมีเนื้อหาในการสั่งสอนสตรีและบุรุษทั้งเรื่องการครองตน การครองเรือนอีกด้วย

การให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีจะทำให้บุคคลในสังคมซึ่งเป็นผู้ที่รับการสืบทอดประเพณีได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ความเป็นมา วัตถุประสงค์ คุณค่า แนวปฏิบัติ เป็นต้น อันเป็นผลให้ประเพณีซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าได้สืบทอดอยู่สังคมต่อไป

2.4 ศาสนา

การเล่นเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมสงวนมากจะเล่นในโอกาสงานประเพณีที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา ประกอบกับนักเพลงบอกและประชาชนส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เป็นพุทธศาสนิกชน ดังนั้นบทกลอนเพลงบอกจึงมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาเอาไว้หลากหลายตามความเหมาะสมกับโอกาสที่เล่น ซึ่งเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางด้านพุทธศาสนาให้แก่ผู้ฟัง ตัวอย่างเช่น

2.4.1 พุทธประวัติ

ความรู้เกี่ยวกับพุทธประวัติเป็นความรู้ที่มีความสำคัญยิ่งประการหนึ่งซึ่งพุทธศาสนิกชนจำเป็นต้องเรียนรู้ นอกจากจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมาของพระพุทธเจ้าเป็นศาสนาแล้ว ยังทำให้สามารถเล็งเห็นถึงคุณธรรมจริยธรรมจากพระจริยวัตรของพระพุทธองค์อีกด้วย เช่น ความเพียรพยายาม ความเสียสละ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้พุทธศาสนิกชนได้ยึดถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต และก่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธองค์ยิ่งขึ้น

ความรู้เรื่องพุทธประวัติจะปรากฏสอดแทรกอยู่ในบทไหว้ครูที่เล่นในโอกาสต่าง ๆ และสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาสาระ โดยทั่วไปในโอกาสที่เล่นในงานบวช ซึ่งเป็นโอกาสในการเล่นที่มีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งต่อการสอดแทรกความรู้ทางด้านนี้ ตัวอย่างเช่น กลอนเพลงบอกงานบวชของ นายสุรินทร์ เสียงเสนาะ ซึ่งได้สอดแทรกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประวัติและพระจริยวัตรของพระพุทธองค์ ความว่า

เจ้านาคครั้งนี้จะบวชพระ	เหมือนลิลิตตัดดอกกะคุณ
สละพิมพาลูกราหุล	ใจคุณวิเศษสม
ทั้งราชวงศ์องค์กษัตริย์	กบิลพัสดุ์เจ้าธานี
หวังเอาร่มโพธิ์ใบบัง	ต่างราชวังนอน

2.4.2 พระรัตนตรัย

เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ได้แก่ พระเมตตากุณ พระบริสุทธิคุณ และพระปัญญาคุณ ซึ่งจะทําให้ผู้ฟังเกิดความตระหนักในพระคุณของพระพุทธเจ้า อันจะก่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธองค์และหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ยิ่งขึ้น ดังกลอนเพลงบอกของสร้อย เสียงเสนาะ ความว่า

พุทธะธรรมะและสังฆะ ผมนั่งเคารพทั้งสาม	ตรัยรัตนะผมรามครบ ให้พระตามมารักษา
กลอนเพลงบอกของผีน เพชรคงทอง ความว่า	
พระองค์มีคุณสามอย่าง พระคุณที่หนึ่งอันดับหน้า	เป็นตามทางพระพุทธา ชื่อว่าเมตตากุณ
ประการที่สองบริสุทธิคุณ เพราะเหตุว่าจิตผุดผ่อง	ย่อมไม่มีฝุ่นธุติติด พระองค์ไม่หมองหม่น
ประการที่สามนามว่า พระองค์มีทุนไว้สาม	นั่นคือพระปัญญาคุณ ได้นามว่าพุทธโธ

การสวดแทรกความรู้ดังกล่าวทําให้ผู้ฟังเกิดความตระหนักในพระคุณของพระพุทธเจ้า อันจะก่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธองค์และศาสนา

2.4.3 หลักธรรม

หลักธรรม เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า การให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมนับว่าเป็นคุณค่าทางสติปัญญาที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง โดยเนื้อหาในเพลงบอกจะให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักธรรมที่สำคัญ ๆ ซึ่งเป็นหลักธรรมเบื้องต้นที่พุทธศาสนิกชนควรรู้ ตัวอย่าง เช่น กลอนเพลงบอกที่สอดแทรกความรู้เรื่องอริยสัจสี่ ของสุรินทร์ เสียงเสนาะ ความว่า

เหตุดับทุกข์ของพระองค์มี	อริยสัจสี่สำคัญ
หนึ่งทุกข์นั้นเรารู้	สองคือสมุทัย
สามนิโรธสี่คือมรรค	พระองค์ยึดหลักไว้ทั้งสี่
มองเห็นทางดีทรงตั้ง	ให้ฝั่งในนิสัย

หรือกลอนเพลงที่สอดแทรกเรื่องไตรลักษณ์ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ว่าด้วยความจริง 3 ประการ ได้แก่ อนิจจตา ทุกขตา และอนัตตตา โดยมุ่งสอนให้ปล่อยวางไม่ยึดมั่นในความมีตัวตนและความไม่เปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของสังขาร ความว่า

ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา	แลมิ่งคนเราต้องลาลับ
แต่ว่าเรากลับร้อนเร่า	น้องต้องเศร้าหมอง
...	
นี่กฎธรรมชาติอาจหมุนเวียน	สิ่งนี้มันยอมเปลี่ยนแปลง
เสาะสำแดงปกาศิต	เป็นโลกอนิจจัง
...	
เรียกว่าเกิดแล้วต้องแก่เจ็บแล้วต้องตาย	สิ่งนี้ต้องทำลายพัง
เป็นเรื่องของสังขาร	เป็นสิ่งไม่ถาวร
สรรพสิ่งทั้งน้อทั้งใหญ่	นี่เป็นปัจจัยปรุงสร้าง
ตกอยู่กลางพระไตรลักษณ์	ตามหลักที่พระสอน
	(เทียน สีดำ)

2.5 นิทาน ตำนานและวรรณคดี

เพลงบอกยังมีเรื่องราวของนิทาน ตำนาน และวรรณคดีที่ได้รับความนิยมสอดแทรกอยู่ในเนื้อเพลงบอก หรือบางครั้งก็เป็นเล่านิทานหรือตำนานหรือแสดงวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ โดยการร้องเล่าเป็นกลอนเพลงบอก เช่น กลอนเพลงบอกเรื่องนกกระเจาบ ของนายเนตร ชลาธันธ์ ความว่า

จะแต่งสร้างตั้งสาเรศ
 พระยานกาศัย
 นกกระจาบทั้งสองรา
 สองปีกชีอาศัย
 วันหนึ่งสฤโพิธัสตร์
 แดกแสงทองที่จะไป
 เมื่อวันก่อนที่ไปปะ
 บั้วนั้นตั้งจะเบิกบาน
 ในวันนี้คงมีลาภ
 แสนอวารณม์เสียจริงจริง
 นางนกว่าเชิญเถิดผัวจำ
 ต่างลากันด้วยใจถวิล
 พบโกศุมประทุมมาศ
 พ่อปีกชีนหวนเห
 ลืมสติไม่ดูหวัน
 บุษกรหับกลับไว้
 อยู่ข้างหลังเกิดไฟป่า
 นางวิหคบินไปมา
 คอยหาผัวไม่เห็นกลับ
 อัคคีภัยแรงกว่ากรรต

ยกนิเทศในชาดก
 ทำรังในไพรศรี
 ทำรังในป่าหลายปี
 มีลูกอยู่ในรัง
 บอกรศรีสวัสดิ์นกกน่อง
 จากเจ้าตั้งใจหวัง
 พบกับสระประทุมมัง
 นึกว่าไม่นานวัน
 ที่จะไปคาบเกสร
 เจ้าอยู่เถิดมิ่งขวัญ
 อย่าให้ข้าจะคำพลัน
 แล้วนกน่อนบินจร
 ปทุมชาติมีกลิ่น
 หลงเคล้าดวงเกสร
 พระสุริยันสิ้นแสงอ่อน
 พ่อนกไม่ได้ไป
 ติดรามมาไถลรั้งนก
 ใจโหยหาควาไซว
 ตะวันก็รับเมรุไกร
 ไหม้ลูกจนหมดรัง

หรือวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนของนายเนตร ชลารัตน์ ตอนขุนแผนชมห้องความ

ว่า

มีรูปสโธดาต
 แม่พิน้องคนนี่
 รูปครุทวาสุกรี
 บั๊กเป็นสวนดอกไม้บาน

มัจฉาชาติเที่ยวว่ายล่อง
 ช่างทำไว้ถั่วถวน
 พิมของพี่ช่างประมวณ
 แสนสราญรมย์

รูปถ่ายที่มีพรต	ดังคาบสมิชีวิต
พิมพ์ประดิษฐ์ขึ้นรูปใหม่	ช่างวิไลสม
เสียดายนักเราน่าอายนาง	นิราศร้างภิรมย์ชม
ไม่นิยมกับน้องนาง	จึงได้ทูนข้างเศย
สี่จากณธรรมาหาพิน้อง	หวังว่าจะอยู่ครองความสัตย์
มาปรุปรัดด้วยสนิม	เสียแล้วแหละพินเอย
ปล้ำปลุกรักพรณราย	หวังว่าจะได้ชมเศย
มากลับเป็นเตยเป็นเตยร้าง	ครั้งนี้ต้องห่างกัน
ฉวยฟ้าพื้นยืนพันฟาด	มานั้นขาดลงไปหมด
อ้ายทรยศจะฆ่า	ครั้งนี้ให้อาสัญ
เสียแรงที่รักกันเสมอ	พอให้เป็นเกลอมาด้วยกัน
อ้ายชาติอาธรรมมันหักหลัง	ตัวกูไม่รังรอ

ความรู้เกี่ยวกับนิทาน ตำนานและวรรณคดีที่สอดแทรกอยู่ในบทกลอนเพลงบอก นั้นปรากฏทั้งในลักษณะที่เป็นเรื่องย่อและเนื้อหาเพียงบางบทบางตอน ความรู้ในลักษณะดังกล่าวนี้จะกระตุ้นให้ผู้ฟังสนใจที่จะศึกษานิทาน ตำนานและวรรณคดีกว้างขวางยิ่งขึ้น

2.6 เกร็ดความรู้อื่น ๆ

นอกจากความรู้ต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ในบทกลอนเพลงบอกยังมีความรู้ที่เป็น เกร็ดความรู้เรื่องทั่ว ๆ สอดแทรกอยู่ เช่น เรื่องการชนไก่ ซึ่งการชนไก่เป็นกีฬาพื้นบ้านที่ได้รับ ความนิยมประเภทหนึ่งของชาวนครศรีธรรมราช และมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมอื่น ๆ มากมาย นักเพลงจึงมักนิยมสอดแทรกเรื่องราวการชนไก่ไว้ในบทกลอนเพลงบอกด้วย ดังตัวอย่างกลอนเพลงบอกของเผียน เพชรคงทอง ความว่า

อ้ายเหลือหางขาวมันเข้าชาติ	ตีเพื่อนดังฟาดกับไม้พลอง
...	
ได้ชาติชนเถรแล้วทุกตัว	ไม่มักเป็นหัวไก่

...

บอกว่าเกลียดพันเดียวพุง
แต่ไก่อไม่รักเดิมพัน

ถ้าไม่ย่ำรุ่งแล้วไม่ขัน
ร้องขันไปทุกแห่ง

หรือกลอนเพลงบอกของนายรุ่ง ซึ่งโต้ตอบกับนายเนตร ชลารัตน์ ความว่า

ถ้ามันเปรียบกันถึงไก่อ้ว	ย่อมเห็นอยู่แล้วว่าพี่ไก่อ
ทุกวันฮอแฮเสียแล้วน้อง	เพราะย่างเข้าสองชน
ไม่มีใครสามารถจะอาญา	ที่ในการจะเข้าชน
จะมาบรรดต่อผจญ	กับเนตรหมันชนเดียว
รุ่งมันไก่อทงเนตรมันไก่อทาง	รุ่งเป็นไก่อต่างเนตรหมันเหลืองก่า
แต่ว่าหยัดล้าอยู่มั่ง	เพราะรุ่งหมันหนึ่งเหนียว

หรือการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการเล่นเพลงบอก โดยให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมา องค์ประกอบในการเล่น ตลอดจนนักเพลงบอกที่สำคัญในอดีต ดังกลอนเพลงบอกของประภาน้อย เสียงเสนาะ ความว่า

กำเนิดเพลงบอกมีในเมืองใต้	คนโบราณมีหลายบุคคล
ล้ำเลิศเป็นผลติดต่อ	ยกยอปัญญาเขาว์
แล้วคุณลักษณะเหมือนกาพย์ฉันท์	บาลีประพันธ์ลาดเลา
ปราชญ์เมืองใต้เราดัดแปลง	มาแสดงกันเป็นวง
อันดนตรีก็มีฉิ่งและกรับ	มีแม่เพลงขับอยู่หนึ่งนาย
ลูกคู่ชวาซ้ายทั้งสอง	ช่วยรับสนองส่ง
เพลงบอกโบราณตามที่ตามเขาว์	เที่ยวแสดงเดือนห้าตามบ้าน
เขาประกาศสงกรานต์ให้ฟัง	มันภาคไปทั้งหมด
โบราณไม่มีปฏิทิน	ทั่วทุกท้องถิ่นอยากรู้
อาศัยคุณปู่ทั้งคุณตา	ตลอดโหราจารย์
หรือว่าสมภารท่านเจ้าวัด	ซึ่งท่านสันทัดตำรา

รุ่งเรืองวิชาสุรย์จันทร์
 รู้ศักราชไปทุกชนิด
 ให้ทราบหลักฐานว่าวันใด

เข้าชั้นว่ามีฐาน
 มีเครื่องมือติดตามกาล
 ท่านจึงได้ไขความ

เพลงบอกให้คุณค่าทางด้านสติปัญญาทั้งผู้เล่นเพลงบอกหรือนักเพลงบอกเอง และยังให้ความรู้ที่ก่อให้เกิดสติปัญญาแก่ผู้ฟังเพลงอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ประเพณี ศาสนา และเกร็ดความรู้อื่น ๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นคุณค่าทางสติปัญญาทั้งสิ้น

คุณค่าทางจริยธรรม

หลักจริยธรรม เป็นระเบียบหรือแนวทางให้คนปฏิบัติ เพื่อให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสงบสุข ไม่เกิดการขัดแย้งกันในเรื่องการกระทำ จริยธรรมเป็นเครื่องกีดกันไม่ให้เกิดความเห็นแก่ตัว แต่ให้ทุกคนเคารพต่อระเบียบแบบแผน ประพฤติตนอยู่ในศีล ในธรรม ในระเบียบ ในวินัย

กลอนเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบทกลอนที่มุ่งเน้นสร้างความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินและการแจ่มขำสรวล สาระความต่าง ๆ ให้แก่ผู้ฟังแล้วนั้น ยังเป็นบทกลอนที่นักเล่นเพลงบอกได้สอดแทรกแนวการปฏิบัติตนหรือจริยธรรมไว้เพื่อเป็นข้อคิด เตือนสติ อบรมสั่งสอนผู้คนในสังคม ซึ่งลักษณะจริยธรรมที่ปรากฏในกลอนเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นมีจริยธรรมหลายประการ ดังต่อไปนี้

1. มีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ล้วนแล้วแต่เป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งของประเทศชาติ เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันจะก่อให้เกิดความสงบสุขและความมั่นคงของชาติ ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นจริยธรรมพื้นฐานประการหนึ่งที่ต้องปลูกฝังแก่ประชาชน

จริยธรรมในข้อนี้จะเห็นได้จากบทกลอนเพลงบอกที่เป็นบทไหว้ครู จะเป็นกลอนที่นักเพลงแสดงความเคารพบูชา ศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ และบางครั้งจะพบว่าสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาด้วย ดังเช่น กลอนเพลงบอกของสร้อย เสียงเสนาะ ความว่า

และเคารพชาติศาสน์กษัตริย์
และจงรักษากันเมือง
ควรที่แผ้วถางสร้างฐาน
ช่วยสร้างแต่คุณที่เกิดประโยชน์

สร้างเกียรติประวัติให้สมค่า
ไม่คิดจะเคืองชุ่น
มีความเบิกบานบนบุญ
รุ่งโรจน์จรัสฉาย

หรือกลอนเพลงบอกของสร้อย เสียงเสนาะ เรื่องรักไทยรักวัฒนธรรม มีเนื้อความ
ตอนหนึ่งว่า

กรุงสุโขทัยที่รุ่งเรือง	ต่อมาถึงเมืองอยุธยา
ก็ยังรักษาเมืองไทยอยู่	หมายใครมาดหมิ่น (ไม่มี)
และกรุงธนบุรียิ่งเพิ่มศรีศักดิ์	บ่งบอกว่าเรารักแผ่นดิน
กรุงรัตนโกสินทร์สืบต่อมา	เมืองไทยยิ่งถาวร
มีศาสนาที่คำล้ำเลิศ	เป็นสิ่งที่ประเสริฐสูงสุด
ให้มวลมนุษยรัฐธรรมะ	ตามคำที่พระสอน
ศาสนาคู่กับวัฒนธรรม	เราไม่เหยียบย่ำเบียดเบียนบอน
แล้วมีคำสอนพระสัมมา	ฝังใจประชาชน
แล้วกษัตริย์บรมราชินีนาถ	ประชาชนทั้งชาติสดุดี
พระบารมีแผ่กระจาย	ร่มเย็นดังสายฝน
งามพิเศษทรงแผ่เมตตา	เหมือนหลังลงมาจากเบื้องบน
ให้ประชาชนเชื่อมความรัก	และเกิดความสามัคคี

จะเห็นว่าเนื้อหาในกลอนเพลงบอกได้ชักชวน โนม่น้าวจิตใจของผู้ฟังให้เกิดความรู้
สืกรักชาติ รักศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์

2. มีความสามัคคี

ความสามัคคีเป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่งที่ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และส่ง
ผลต่อความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติ นักเพลงบอกได้ตระหนักถึงคุณค่าความ
สำคัญและได้สอดแทรกจริยธรรมในเรื่องความสามัคคีลงในกลอนเพลงบอกเพื่อปลูกฝังจริยธรรมนี้
ให้แก่ผู้ฟัง ดังตัวอย่าง กลอนเพลงบอกของเนตร ชลารัตน์ ความว่า

ชาติจะเป็นแหล่งหลัก	เพราะคนสามัคคี
มีตัวอย่างจะอ้างมา	ในพงศาวดารมอญ

เรื่องรานรอนรุกรบ	เขาไม่เคยหลบหนี
สมัยองค์พระราช	ได้ครองหงสาวดี
เคยราวีกันตายเตียน	กับพระเจ้ามณฑลเชียรทอง
พม่ามากกว่าหลายเท่า	ยกทัพเข้ามาโจมตี
หงสาวดีไม่กล้า	ชาติมอญไม่มีหวัง
น้ำพระทัยพระมหากษัตริย์	รู้บุญญ์ดีปกครอง
ทหารของพระองค์หรือ	แต่ล้วนฝีมือดี
ทั้งกล้าหาญการสงคราม	สมิงพระรามก็เลิศศิลป์
สมิงนครินทร์ก็เกรี้ยวกราด	ตั้งหนึ่งว่าราชสีห์
พม่ายกมาก็ย่อยยับ	ต้องแตกทัพไปทุกที
ความสามัคคีชาวมอญ	ล้อมมาแต่ก่อนกาล
ถ้าเราเผ่าพงศ์ไทย	ทำจิตใจให้แก่กล้า
ชาติใดมาเป็นปรปักษ์	จะไม่สู้หักหาญ
สามัคคีให้สูงลิบ	คนเราตั้งสี่สิบล้าน
เข้ารอนรานจะอะไร	หากเราเป็นใจเดียว
สามัคคีกันดีกว่า	จะเกิดมหาสุโข
เรื่องเดโชเลิศเลื่องล้า	ขึ้นไปถึงฟ้าเขียว

จากกลอนเพลงบอกจะเห็นว่านักเพลงบอกได้ปลูกฝังให้ผู้ฟังเกิดความสามัคคี มีความรักชาติไม่ว่าจะมีเหตุการณ์ร้ายแรงเข้ามาแต่ถ้ามีความสามัคคีแล้วก็สามารถจะชนะอุปสรรคนั้นไปได้เหมือนดังมอญที่รักษาประเทศไว้ได้ด้วยความสามัคคี

3. มีความกตัญญูทต่อบิดามารดา

บิดามารดาเป็นผู้ที่มีพระคุณ การกตัญญูต่อบิดามารดาเป็นจริยธรรมสำคัญยิ่ง ผู้ที่มีความกตัญญูต่อบิดามารดาจะประสบกับความสุขความเจริญ นักเพลงต่างได้สอดแทรกเรื่องไว้ซึ่งส่วนใหญ่จะพบในบทไหว้ครู ดังตัวอย่างกลอนเพลงบอกของสร้อย เสียงเสนาะ และเทียน สีดำ ความว่า

รู้บุญคุณท่านแล้วกระทำตอบ
เหมือนดวงระวีพวยพุ่ง
อย่าลืมเหล่ากอทรพี
บางคนนั้นแข่งคำทอ

เป็นการประกอบซึ่งความดี
โรจน์รุ่งรังสีแสง
เพราะกรรมแบบนี้มันร้ายแรง
แม่พ่อผู้มีคุณ
(สร้อย เสียงเสนาะ)

ลูกไหนลบหลู่หรือดูถูก
ลูกนั้นไม่มีเจริญแน่

เขาเรียกว่าลูกทรพี
กับพ่อแม่ก็เนรคุณ

เว้นแต่จะยกท่านไว้เหนือกระหม่อม
ตอบแทนคุณขอมารดา

ท่านผู้เป็นจอมเจ็จจน
ใช้ค่าของน้ำนม
(เทียน สีดำ)

หรือเพลงบอกที่กล่าวถึงการตอบพระคุณของบิดามารดา ด้วยการบวชแทนคุณ
ของ ระเบียบ คงเล็ก ความว่า

จะริเริ่มถึงเรื่องผลบุญ
คุณบิดามารดา
ถึงเราทำบุญสักร้อยครั้ง
ถ้าว่าคุณพ่อคุณแม่

พ่อแม่ผู้มีคุณค่า
จะหาผู้ใดแทน
น้องเหอก็ยังไม่แท้
ท่านไม่ได้แปรผัน

เมื่อเราได้เกิดเป็นชาย
ถือศีลสวดเป็นสงฆ์
เพื่อตอบแทนบุญคุณของท่าน
แทนคุณค่าข้าวป้อน

มุนเอน้องจะได้บวช
ได้ทรงด้านสิกขา
น้องเหอบิดมารดา
ตลอดทั้งน้ำนม

ถ้าใครได้บวชเป็นภิกษุ

ได้ล่วงอุเลศยิ่ง

ตลอดทุกสิ่งสรรพ	...
อันสงฆ์คงดีงาม	พระว่าได้สามสิบสองกัลป์
ตามท่านได้พรรณนา	...

4. มีความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

นักเพลงบอกได้สอดแทรกจริยธรรมข้อนี้ไว้เพื่อให้คนในสังคมมีความซื่อสัตย์ไม่คดโกง สังคมและประเทศชาติจะได้เจริญรุ่งเรือง ดังกลอนเพลงบอกของเนตร ชลารัตน์ ความว่า

ใครได้เป็นรัฐบาล	เที่ยวกวาดเที่ยวกว่วนเอาพอเพียง
เช่นสามเสียงสามทรรราชย์	ขายชาติทั้งสามคน
การบ้านการเมืองเราหูดหวิด	คอมมิวนิสต์ก็บุกบัน
คอร์รัปชั่นทำของให้	แพงขึ้นมาทุกแห่งหน
ขึ้นเงินเดือนข้าราชการ	แต่มันเกิดรำคาญคนจน
รุ่งค้าขนเข้าโรงค้า	นอนจนกันตากลวง

จากกลอนจะเห็นเมื่อผู้บริการประเทศไม่มีความซื่อสัตย์ คดโกง ประชาชนภายในประเทศก็ได้ความเดือดร้อน

5. การสร้างสำนึกมโนธรรม

การสร้างสำนึกมโนธรรมเป็นการกระทำตนให้เป็นผู้ที่มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป อันเกิดจากการใช้สติปัญญาพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุมีผล ความมีมโนธรรมจะทำให้บุคคลมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และเป็นที่ยังปรารถนาของสังคม ดังตัวอย่างกลอนเพลงบอกของสุรินทร์ เสียงเสนาะ ความว่า

จงสร้างนิลยมนุสโต	ให้มีมโนธรรม
มนุษย์แท้เขาแลสวยศรี	สังคมผู้ดียอมรับ
แม้จะขาดทรัพย์คนนิยม	แลดูก็คมขำ

6. การยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต

เพลงบอกได้ชี้แนะให้เห็นว่าผู้ที่ยึดถือหลักธรรมในการดำเนินชีวิตนั้น ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่
 ไม่มีความประมาท และได้ชี้แนะให้เห็นว่า ผู้ที่ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตจะทำให้ชีวิตประสบ
 กับความสุขความเจริญ ส่วนผู้ที่ไม่ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตหรือผู้ที่ประมาทจะทำให้ชีวิต
 ปราศจากความสุขความเจริญ ดังกลอนเพลงบอกของสร้อย เสียงเสนาะ ความว่า

ยุคพระเอาไว้ได้เป็นหลัก	สิ่งนี้ได้พักพึ่งพิง
ถ้าใครทอดทิ้งพระเสียแล้ว	คนนั้นไม่แคล้วเฉว
...	
แต่ถ้าเราถือธรรมคำพระสอน	คงจะถาวรไปยืนยง
ถ้าเราเดินตรงไปตามคำสอน	เป็นหลักไม่คลอนแคลน
.....	
.....	พระองค์ท่านว่าอย่าสัปประมาท
คนเราถ้าไม่พลาดไปจากหลัก	ไม่ค่อยจะตักษัย
คนสัปประมาทเหมือนคนตาย	พระองค์คว่าไว้ทุกคนไป
เราต้องตั้งใจเก็บเอาธัมมัง	นำเข้ามาสังวร

หรือกลอนเพลงบอกของนายสุขปราชญ์ ความว่า

ทศกัศลกรรมบทสิบ	อันสูงลิบเร่งรักษา
ถือศีลห้าอย่าระวาง	พระองค์แสดงสาร
ไม่ชาติหนึ่งก็ชาติใด	คงพันภัยกิเลสมาร
ดับสังขารทำลายขันธุ์	สุดแล้วแต่วันใด

7. มีความเมตตา - กรุณา

ความเมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข ความกรุณา คือ สงสารคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ คนในสังคมจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขจะต้องมีความเมตตา กรุณาต่อกัน ไม่เบียดเบียนกัน นักเพลงบอกรู้ดีในจริยธรรมข้อนี้จึงได้กล่าวสอดแทรกไว้ในกลอนเพลงบอก ดังความในกลอนเพลงบอกของสุรินทร์ เสียงเสนาะ ว่า

บ้างโกรธเคืองเรื่องหลายสิ่ง	มาถึงลักยิงลักแทง
เที่ยวคิดฆ่าแกงคนให้ตาย	ไม่รู้จะได้ไหร
ฆ่าวัวฆ่าควายพอได้กินเนื้อ	ได้ค่าถกเถียงไปบ้าง
แต่ฆ่าตนติดหราง	ไปล้างกันทำไหร

8. การเว้นจากอบายมุขทั้งปวง

เมื่อประพฤติปฏิบัติดีแล้ว ควรที่จะต้องละเว้นจากอบายมุขต่าง ๆ ไม่ลุ่มหลงมัวเมา กับสิ่งล่อลวงเหล่านั้น เช่น การพนัน สิ่งเสพติด เป็นต้น

8.1 การเว้นจากการพนัน

การพนันเป็นอบายมุขประเภทหนึ่งซึ่งให้โทษหลายประการ กล่าวคือ ผู้ชนะย่อมก่อเวร เมื่อพ่าย่อมเสียตายทรัพย์สิน ทรัพย์นั้นย่อมฉิบหาย ไม่มีใครเชื่อถ้อยคำ และไม่มีใครประสงค์จะคบค้าสมาคมด้วย การพนันจึงเป็นการนำความวิบัติมาสู่ตนเองและครอบครัว

นักเพลงบอกจึงได้สอดแทรกแนวคิดเพื่อเตือนสติแก่ผู้ฟังเกี่ยวกับอบายมุขประเภทนี้ กล่าวคือ การพนันนั้นเป็นสิ่งที่พึงละเว้น โดยเฉพาะผู้หญิงพึงละเว้นให้ได้โดยเด็ดขาด เพราะนอกจากจะก่อให้เกิดโทษดังกล่าวแล้วอาจจะก่อให้เกิดความเสื่อมเสียไปในทางชู้สาวติดตามมาอีกด้วย ส่วนผู้ชายนั้นถ้าใครไม่สามารถที่จะละเว้นจากการพนันได้อย่างเด็ดขาดแล้ว กล่าวคือ ยังรักจะเล่นการพนันอยู่ก็ควรที่จะจัดสรรปันส่วนเงินทองเสียให้ถูกต้องและเมื่อชนะได้ต้องเก็บไว้ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย ดังตัวอย่างกลอนเพลงบอกที่ว่า

เราเป็นหญิงจริง ๆ หนอ	อย่าหัดเล่นปอเล่นไพ่
ไปนอนค้ำกายอยู่วงเล่น	จะเป็นคนบ้าเถื่อน
ทิ้งลูกเล็กเด็กให้อยู่บ้าน	ไก่อื่นซีฟ่านเต็มเรือน
ยังทำให้เพื่อนไปทางตู้	ลูกแม่ไม่สู้ดี

...

ถ้าน้องชายชอบการพนัน	เมื่อคิดจะหันไปหากิน
อย่าเล่นให้สิ้นแบ่งให้ถูก	เพราะลูกเราหลายคน
ถ้าปอนะเรานำมาบ้าน	อย่าเมาลอกวานไม่เข้าท่า
อย่าเห็นว่่านะแล้วจ่ายเกลี้ยง	ซื้อเลี้ยงมาหลอดหนน

8.2 เว้นจากความลุ่มหลงสุรายาเสพติด

นักเพลงบอกได้ชี้แนะไม่ให้ลุ่มหลงสุรายาเสพติด โดยชี้ให้เห็นโทษ ทั้งดำเนินพฤติกรรมของคนเมาสุราจนไม่สามารถควบคุมสติได้ บอกถึงโทษภัยของสุราและยาเสพติด ดังกลอนเพลงบอกของสร้อย เสียงเสนาะ เรื่องภัยจากยาเสพติด ความว่า

เพลงบอกทอดสังสม	เรียงร้อยคารมชั้นขับขาน
เป็นทำนองเพลงพื้นบ้าน	ให้ลูกหลานได้สืบสาน
ชนรุ่นหลังฟังไว้เกิด	จะได้เกิดปัญญา
จะว่าเรื่องยาเสพติด	มากด้วยพิษด้วยภัย
ทั้งเหล้าบุหรี่ทั้งกัญชา	ทั้งยาบ้ายาฝิ่น
ทั้งเฮโรอีนทินเนอร์	เราอย่าไปเพื่อใฝ่
ไร้ประโยชน์มีโทษทัน	เกิดขึ้นมหันตภัย
แล้วถ้าผู้ใดตกเป็นทาส	มันอาจจะถึงตาย
ทั้งยาม้ายาสุทนต์	บ่าวเอยอย่าไปหมุ่นหมก
เดี่ยวจะตกนรกทั้งเป็น	เคยเห็นมาหลาย
ต้องทนทุกข์แล้ก็ทรมาน	พอถึงอาการปางตาย
แล้วทั้งร่างกายโทรมทรุด	อนาคตสิ้นสุดลง

ทั้งอาจจะติดโรคร้าย
 พอพวกห้องพรคหังไกล
 เพศสัมพันธ์นั้นก็แห้งเหือด
 ยังเป็นที่จึงเกลียดชัง
 ต้องเสียทรัพย์อภัยศ
 เราควรหลีกเลี่ยงลตละ
 ก็ทั้งผู้เสพและผู้ค้า
 แล้วก็อย่าโง่งมเผลอ
 ยาเสพติดพิษมันร้าย
 แล้วอันประโยชน์ไม่เคยรู้
 ขอเตือนน้อง, อนุชน
 ก็อย่าเพิ่งไปทดลอง

มันเกิดขึ้นได้ง่ายนัก
 ไม่มีใครเขาประสงค์
 เรี่ยวแรงจะลดถอยลง
 ในห้วงสังคม
 พอ นั้นแล้วจะหมดชื่อเสียง
 แล้วอย่าไปเสพสม
 น้องเอ๋ยเราอย่านิยม
 ปล่อยตามอำเภอใจ
 น้องเอ๋ยมันมักให้แก่โทษ
 จะให้กับผู้ไหน
 ต้องหลีกเลี่ยงพิษภัย
 เพราะของมันร้ายแรง

หรือกลอนเพลงบอกของระเบียบ คงเล็ก และสุรินทร์ เสียงเสนาะ ที่กล่าวถึงโทษของการเสพสุรา ความว่า

คนกินเหล้าถ้าเข้าบังคับ
 บางคนก็ถึงฉิบหาย

บ้างกลับวอดวาย
 บางคนก็ตายโง่
 (ระเบียบ คงเล็ก)

สุรานั้นพระท่านห้าม
 ให้ก่อเกิดกรรมติดกาย
 บางคนพอเมาเมาแล้วพูดใหญ่
 กินเหล้าเจ้างานเมาหนัด
 อันคำว่าเหล้าเหล้าไม่ชั่วดี
 เราควรระวังใจให้ดี

มันจะเกิดความชั่วระยำ
 ชาติความละอายใจ
 จนเกิดชัใจชื่นในงาน
 ไม่พืดเหมือนอย่างหมา
 สังคมผู้ดียอมรับ
 อย่าให้มันมีผล
 (สุรินทร์ เสียงเสนาะ)

9. การระงับจิตใจไม่ให้ลุ่มหลงในกามารมณ์

เป็นการชี้แนะไม่ให้ลุ่มหลงในรูปรสสัมผัสทางเพศ อันเป็นรากเหง้าที่สำคัญประการหนึ่งที่เกิดความทุกข์แก่ตนเองและความสับสนวุ่นวายในสังคม นักเพลงบอกจึงได้สอดแทรกจริยธรรมเหล่านี้ไว้เพื่อเตือนสติไม่รู้จักข่มใจไม่ให้ลุ่มหลงในกามารมณ์ ดังตัวอย่างเพลงบอกของสร้อยเสียงเสนาะ ความว่า

ยังเหลืออยู่เพียงอย่างเดียว	ที่มันไม่ยอมเหี่ยวหอมแก่
ไอ้สิ่งนั้นแหละคือความอยาก	ไม่คิดจะพรากถอน
คอยห่อหุ้มดวงใจ	ทำให้อาลัยอาวรณ์
พอเห็นชาวฮอนสาว ๆ	ตาวาวขึ้นทุกที
อันเรื่องรูปรสและสัมผัส	เป็นสิ่งที่ตัดได้ยาก
เหมือนปริงเหมือนทากเกาะติด	สุดที่จะบิดหนี
หนักหนาหนอความคิด	คนที่มีจิตไม่ยอมอด
มันไม่ยอมปลดเกษียณกระสัน	ในเรื่องของตัณหา

หรือกลอนเพลงบอกให้มีความสำรวมในกามารมณ์ กล่าวคือ สามีและภรรยาต้องไม่มักมากในกามารมณ์จนเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องไม่ร่วมประเวณีวันพระและวันที่ภรรยาไม่ประจำเดือน ซึ่งเป็นข้อห้ามในการปฏิบัติที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ความว่า

...	อย่าบ้าโลกียให้มันเกิน
วันที่เลือดเดินอย่าร่วมตัว	ให้ผิวเส่นหา
จะก่อโรคาเสียตาหู	อย่าร่วมสมสู่คืนวันพระ
ถ้าผิวปรารถนากราบขอโทษ	อย่าเพิ่งไปโทษชาย
ถ้าเกิดรักเกิดขึ้นหนักแรง	ช่วยตีหน้าแข็งให้พอชา
เลิกความคิดที่จิตใจบ้า	เดี่ยวเดียวกับชาหาย
	(สุรินทร์ เสียงเสนาะ)

10. การใช้วาจาที่สุภาพ

ในเรื่องการใช้วาจา นักเพลงได้กล่าวไว้ว่าควรใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนหวาน ไม่พูดคำหยาบ ดุด่าในยามโกรธ เช่น การพูดกับลูกหรือสามี ดังตัวอย่างกลอนเพลงบอกของสุรินทร์ เสียงเสนาะ ความว่า

ถึงโกรธน้องอย่าประจาน	ชี้หน้าลอกวานกับผู้ชาย
ลูกทำไม่ได้ทำนองนี้	เป็นหญิงกาสิข
การพูดจาฟุ้งห่าน้องสาว	กับลูกกับเต้าให้อ่อนหวาน
จะเป็นแม่บ้านดีแท้	ครอบครัวจะแผ่ผล

11. การขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้านในกิจการงานต่าง ๆ

ความขยันหมั่นเพียร เป็นพื้นฐานของความมั่นคงในอนาคต นักเล่นเพลงบอกได้ชี้แนะให้มีความขยันในการทำงาน ไม่ว่าในกิจการงานใดก็ตาม ดังกลอนเพลงบอกของระเบียบ คงเล็ก และสุรินทร์ เสียงเสนาะ ความว่า

แล้วจะยกกลอนขึ้นสอนหลาน	ในเรื่องการบ้านครัวไฟ
ให้เจ้าตั้งใจจดจำ	ทำให้ให้ได้จริง
ทั้งหม้อข้าวสารหม้อแกง	สาวเหอนั้นแหละช้อนตักข้าว
สอนร่วมเค้าประจำที่	ให้ตีไปทุกสิ่ง
น้ำสอนร่วมเค้าว่าข้าวของ	น้องเหอนั้นทั้งหมด
อย่าละลดจริงจัง	จงฟังไว้เถิดหนา

...

แขกมาเรือนอย่ายิ้มสารเพื่อน	เท่ากับเราจวนตัวเอง
เรากลังเกรงจำไว้	เสียให้มันซึ่งใจ
พูดถึงน้ำใช้ต้องปิดให้มิดชิด	เจ้าได้ปิดไ้เคย
แล้วเจ้าอย่าเผยแพร่	

...	
ชั้นกินน้ำสาวเหอซัดสี่	น้องเหอเสียให้ตีครัน
ต้องให้มันหมดสิ้น	ซึ่งความมิกลินควา
...	
อีกทีนอนหมอนเสือสาด	จงปัดกวาดลูสี
อย่าให้มีเปื้อนปน	ไปด้วยฝุ่นทราย
...	
คำสอนข้อห้านั้นอย่าเกียจคร้าน	ต้องขยันทำงานในหน้าที่ชอบ
เป็นเครื่องประกอบบุญญติ	.....
	(ระเบียบ คงเล็ก)
วันไหนน้องว่างลงนั่งประกอบ	ให้นั่งสานสอบใบลาน
พอได้ใส่สารไม้หลงไม้หลง	ดีกว่าใส่ดงทูน
น้องหาคู่อยู่ร่วมรัก	พอได้รู้จักทำกิน
ถ้าตามน้ำรินทรที่ได้ว่ากล่าว	หลานสาวไม่เสื่อมสูญ
ไม่เสียหายเมื่อเจ้าได้เสีย	ได้เป็นผัวเมียที่สมบุญ
ได้สืบตระกูลไปถึงลูกตน	ลูกแม่เป็นคนการ
	(สุรินทร์ เสียงเสนาะ)

12. การรักนวลสงวนตัว

ในสังคมภาคใต้มีการควบคุมเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะสตรีต้องรักนวลสงวนตัว ซึ่งมีการปลูกฝังสืบทอดต่อ ๆ กันมา ดังที่ปรากฏในบทกลอนเพลงบอกที่ชี้แนะให้สตรีรักษาความบริสุทธิ์ไว้จนกว่าจะได้แต่งงาน เมื่ออยู่ในวัยเรียนต้องตั้งหน้าตั้งตาศึกษาเล่าเรียนไม่ซิงสุกก่อนห้าม และถึงแม้จะแต่งงานแล้วก็ไม่ควรให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้ชายอื่นจนเกินไป สตรีที่ไม่รักนวลสงวนตัวจะถูกตำหนิจากสังคม ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล ดังตัวอย่างในบทกลอนเพลงบอกของสร้อย เสียงเสนาะ และสุรินทร์ เสียงเสนาะ ความว่า

หญิงเปรียบเหมือนมีค่า
ให้แม่ผ่องผุดเพียบพร้อม
อย่าทำเป็นหญิงใจกว้าง
ปล้ำแต่ยิววนโลกีย์

ควรที่รักษาบริสุทธิ์
ทั้งหวานทั้งหอมหวล
เดี่ยวรักเดี่ยวร้างเรรวน
กระทั่งเกียรติเธอป้าโน

...
เพื่อนจะลือชื่อฉาว
จะเสื่อมศักดิ์ศรีถึงตระกูล

เคืองชุ่นด้วยคาวโลกีย์
พวงญาตีประยูรตน

...
ความสาวมีค่าเป็นของหายาก
จงรีบซัดเขียนเคียวจับ

หรือวัยในปากเพียรเรียน
เพื่อแข่งกับเวลา
(สร้อย เสียงเสนาะ)

อย่าทำหลอกหลีกกับเด็กชาย ๆ
เที่ยวพูดระดมรู้จริงหลอกหลีก

แลดูก็ไม่คมช้า
จนเด็กไม่เกรงใจ

...
อันหญิงกับชายเมื่อมาใกล้ชิด
เสน่ห์ภายในเกิดมาทัน

ตีความสนิทให้เกินไป
รักกันไม่รู้ตัว
(สุรินทร์ เสียงเสนาะ)

คุณค่าของเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านคุณค่าทางจริยธรรม เป็น
เครื่องชี้นำให้คนในสังคมมีแนวทางที่จะประพฤติปฏิบัติตนได้ตามที่สังคมมุ่งหวัง เป็นกลอุบายที่
แยบยลในการปลูกฝังจริยธรรมให้กับคนในสังคม เพื่อที่จะให้ทุกคนได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและ
มีความสุข